

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»**

**Факультету управління персоналу, соціології та психології
Кафедри педагогіки та психології**

Освітньо-професійна програма «Економічна та соціальна психологія»

галузь	05 Соціальні та поведінкові
знань	науки
спеціаль	053 Психологія
ність	
спеціаліз	Економічна та соціальна
ація	психологія

Форма навчання: денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА
на тему:
**«Взаємозв'язок емпатії та соціальної ідентичності
студентів»**

Здобувача Зінченко Ірини Сергіївни

підпис

Науковий керівник: старший викладач

_____ Тімакова А. В.

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією
з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувачка кафедри: _____

(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

(підпис)

Київ 2026

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет управління персоналу, соціології та психології

Кафедра педагогіки та психології

Освітньо-професійна програма «Економічна та соціальна психологія»

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 053 Психологія

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант) освітньо-
професійної програми

_____Ліна КОЛЕСНІЧЕНКО

(підпис) (ім'я, прізвище)

«...» _____2025р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри педагогіки та
психології

_____Марина АРТЮШИНА

(підпис) (ім'я, прізвище)

«.....» _____2025р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу Зінченко Ірині Сергіївні

очної (денної) форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему: «Взаємозв'язок емпатії та соціальної ідентичності студентів»

Тему затверджено наказом ректора Університету від «**27**» жовтня 2025 р. № 1732-ст.

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах вітчизняних та зарубіжних вчених, статистичних даних, а також Інтернет-джерелах з теми дослідження.

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЕМПАТІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У МОЛОДІ
Розділ 2	ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЕМПАТІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ
Об'єкт дослідження:	емпатія як психологічний феномен

Предмет дослідження:	взаємозв'язок емпатії та соціальної ідентичності студентів
Мета бакалаврської дипломної роботи:	теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити взаємозв'язок емпатії та соціальної ідентичності у молоді.

Конкретні завдання, які студент повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1.	Проаналізувати стан теоретичної розробки проблеми емпатії та соціальної ідентичності особистості; розглянути психологічні підходи до вивчення їх взаємозв'язку.
У розділі 2	Емпірично дослідити особливості взаємозв'язку емпатії та соціальної ідентичності студентської молоді; визначити характер зв'язку між рівнем емпатії та особливостями соціальної ідентичності.

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

Ангела Тімакова

(ім'я, прізвище)

« 06 » листопада 2025р.

Завдання одержав студент

(підпис)

Ірина Зінченко

(ім'я, прізвище)

« 06 » листопада 2025р.

Реферат

Взаємозв'язок емпатії та соціальної ідентичності студентів

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 56 сторінок, 16 таблиць, 2 рисунки, список використаних джерел із 35 найменувань, 4 додатки.

Об'єктом дослідження є емпатія як психологічний феномен.

Предметом дослідження є взаємозв'язок емпатії та соціальної ідентичності студентів.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – полягає у теоретичному обґрунтуванні та емпіричному дослідженні взаємозв'язку емпатії та соціальної ідентичності студентської молоді.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі завдання:

1. Здійснити теоретичний аналіз емпатії та соціальної ідентичності як психологічних феноменів.
 2. Проаналізувати основні психологічні концепції та підходи до вивчення взаємозв'язку емпатії та соціальної ідентичності.
 3. Організувати та провести емпіричне дослідження рівня розвитку емпатії та особливостей соціальної ідентичності студентів.
 4. Виявити та проаналізувати взаємозв'язки між показниками емпатії, соціальної ідентичності та емоційного інтелекту.
 5. Інтерпретувати результати дослідження та визначити можливості їх практичного використання у психологічній діяльності.
- Основні методи дослідження:*

теоретичні: аналіз, синтез, узагальнення, систематизація та порівняння наукових підходів до вивчення емпатії та соціальної ідентичності;

емпіричні: Шкала емоційного відгуку А. Мехрабяна і Н. Епштейна; Методика вимірювання етнічної ідентичності Дж. Фінні; Методика «Двадцять тверджень» («Хто Я?») М. Куна і Т. Макпартленда; Методика діагностики емоційного інтелекту Н. Холла;

математико-статистичні описова статистика, перевірка нормальності розподілу за критеріями Колмогорова–Смирнова та Шапіро–Вілکا, кореляційний аналіз за коефіцієнтом рангової кореляції Спірмена з використанням програми IBM SPSS Statistics.

Основні результати дослідження: Встановлено, що для більшості студентів характерний середній рівень розвитку емпатії та достатній рівень сформованості соціальної ідентичності. За результатами методики А. Мехрабяна і Н. Епштейна середній рівень емпатії виявлено у 55,0% респондентів, високий – у 18,0%, низький – у 27,0%.

Дослідження етнічної ідентичності за методикою Дж. Фінні показало, що 75,0% студентів мають середній або високий рівень її сформованості, що свідчить про усвідомлення власної етнічної належності та позитивне ставлення до своєї етнічної спільноти.

Результати методики «Хто Я?» засвідчили домінування соціально-рольової, професійно-освітньої та особистісної ідентичності у структурі самосвідомості студентської молоді. Найчастіше респонденти описували себе через соціальні ролі, навчально-професійну діяльність та особистісні якості.

За методикою Н. Холла встановлено переважання середнього рівня розвитку компонентів емоційного інтелекту, зокрема управління власними емоціями, самомотивації, емпатії та здатності до розпізнавання емоцій інших людей.

Кореляційний аналіз виявив статистично значущі позитивні взаємозв'язки між показниками емпатії, емоційного інтелекту та окремими компонентами соціальної ідентичності. Встановлено, що вищий рівень емпатії пов'язаний із кращим розумінням власних емоцій, більш розвинутою емоційною саморегуляцією, здатністю до розпізнавання емоцій інших людей та більш вираженою соціальною ідентичністю.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів полягає у розширенні

наукових уявлень про психологічні особливості взаємозв'язку емпатії та соціальної ідентичності студентської молоді. Отримані результати можуть бути використані практичними психологами, педагогами та соціальними працівниками під час розроблення програм розвитку емпатії, емоційного інтелекту, міжкультурної толерантності та формування позитивної соціальної ідентичності студентів.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи - 2026.

Рік захисту роботи - 2026.

Ключові слова: емпатія, соціальна ідентичність, етнічна ідентичність, емоційний інтелект, студентська молодь, самосвідомість, міжособистісна взаємодія, соціалізація.

В і д г у к
про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача факультету Управління персоналом, соціології та психології
освітньо-професійної програми «Економічна та соціальна психологія»

Ірини ЗІНЧЕНКО

(прізвище, ініціали)
на тему: Взаємозв'язок емпатії та соціальної ідентичності студентів
(назва теми)

Актуальність теми:

2. Позитивні риси кваліфікаційної бакалаврської роботи:

3. Наявність самостійних розробок автора

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій:

5. Наявність недоліків:

6. Оцінка (в балах) виконаного наукового дослідження з обґрунтуванням та допущення кваліфікаційної бакалаврської роботи до захисту перед ЕК:

Науковий керівник

(посада, учене звання, науковий ступінь)

“ ____ ” _____ 20__р.

(підпис) (ім'я, прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1	7
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЕМПАТІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У МОЛОДІ	7
1.1. Емпатія як психологічний феномен	7
1.2. Психологічні підходи до вивчення взаємозв'язку емпатії та соціальної ідентичності.	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ 2	26
ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЕМПАТІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СТУДЕНТІВ	26
2.1. Організація та методики дослідження взаємозв'язку емпатії та соціальної ідентичності студентів.	26
2.2. Аналіз та інтерпретація отриманих результатів дослідження взаємозв'язку емпатії та соціальної ідентичності студентів.	34
ВИСНОВОК.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	55
ДОДАТКИ	59

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах соціальних трансформацій, цифровізації суспільних процесів і зростання нестабільності соціального середовища проблема особистісного розвитку молоді набуває особливої значущості. Молодь як соціально-демографічна група перебуває на етапі активного становлення системи цінностей, соціальних ролей і уявлень про власну соціальну належність, що зумовлює підвищену чутливість до міжособистісних впливів і соціальних викликів. У цьому контексті емпатія постає як важливий психологічний ресурс, що забезпечує здатність до розуміння емоційних станів інших людей, сприяє ефективній соціальній взаємодії та формуванню толерантного ставлення до соціального різноманіття. Високий рівень емпатії полегшує спілкування у молодіжному середовищі, допомагає молоді успішно адаптуватися в соціумі та підтримувати гармонійні взаємини.

Соціальна ідентичність молоді формується під впливом індивідуально-психологічних характеристик і соціального контексту, який охоплює групову належність, соціальні норми, культурні цінності та суспільні процеси. В українських реаліях, позначених тривалими соціальними змінами, воєнними подіями та трансформацією суспільної свідомості, проблема становлення стабільної соціальної ідентичності молоді набуває особливої актуальності.

У зазначених умовах емпатія може виконувати функцію психологічного механізму, що сприяє прийняттю соціального різноманіття, зниженню соціальної напруженості та формуванню відчуття приналежності до соціальних спільнот. Дослідження особливостей взаємозв'язку емпатії та соціальної ідентичності є необхідним для глибшого розуміння психологічних механізмів соціалізації молоді та обґрунтування напрямів психологічної підтримки у період соціальних змін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній українській психології емпатія трактується як інтегрована психологічна здатність, що забезпечує емоційне розуміння іншого, регуляцію міжособистісної взаємодії та

становлення соціально зрілої особистості. У працях С. Д. Максименка емпатія пов'язується з розвитком особистісної рефлексії, емоційної саморегуляції та зрілих форм соціального спілкування. І. В. Данилюк розглядає емпатію як важливу складову соціально-психологічної компетентності, необхідну для ефективної соціалізації, зокрема у студентському середовищі. У дослідженнях О. Л. Кононко емпатія аналізується як емоційно-ціннісний ресурс особистості, що забезпечує гуманістичну спрямованість взаємин і здатність до прийняття іншого.

Емоційно-когнітивний характер емпатії детально розкрито у працях Л. Е. Орбан-Лембрик, де вона описується як поєднання емоційного співпереживання та усвідомленого розуміння внутрішнього стану іншої людини. Н. Ю. Пов'якель підкреслює значення емпатії у формуванні толерантності, соціальної чутливості та готовності до просоціальної поведінки. Окремі аспекти розвитку емпатійності молоді розглядаються також у роботах Т. М. Титаренко, О. Я. Чебикіна, В. В. Рибалки, де емпатія пов'язується з особистісним самовизначенням, моральною регуляцією поведінки та емоційною культурою спілкування.

Проблема соціальної ідентичності в українській психології аналізується у зв'язку з процесами соціалізації та освітніми трансформаціями. У працях С. Д. Максименка, І. В. Данилюка, О. В. Зливкова соціальна ідентичність розглядається як динамічне особистісне утворення, що формується у взаємодії з соціальним середовищем і визначає ціннісні орієнтації та поведінкові стратегії молоді. Дослідження студентської молоді, представлені у працях Л. М. Карамушки, Н. Л. Коломінського, О. М. Кокун, акцентують роль навчального середовища, референтних груп і міжособистісних стосунків у становленні соціальної ідентичності. Водночас аналіз українських наукових джерел свідчить, що комплексні емпіричні дослідження взаємозв'язку емпатії та соціальної ідентичності залишаються нечисленними, що підтверджує актуальність обраної проблематики.

Метою кваліфікаційної роботи є виявлення та наукове обґрунтування взаємозв'язку емпатії та соціальної ідентичності у молоді.

Для досягнення поставленої мети в роботі передбачено розв'язання таких **завдань:**

- здійснити ґрунтовний теоретичний аналіз емпатії та соціальної ідентичності як психологічних явищ і з'ясувати їхню роль у психосоціальному розвитку студентської молоді;
- проаналізувати основні психологічні концепції та підходи до вивчення емпатії й соціальної ідентичності, а також визначити специфіку їх становлення у студентському віці;
- спланувати, організувати та реалізувати емпіричне дослідження рівня розвитку емпатії й особливостей соціальної ідентичності у студентів;– опрацювати та інтерпретувати результати емпіричного дослідження з метою виявлення характеру взаємозв'язків між емпатійними показниками та показниками соціальної ідентичності молоді.

Об'єктом дослідження є емпатія, як психологічний феномен.

Предметом дослідження є взаємозв'язок емпатії та соціальної ідентичності.

Методи дослідження. У роботі використано систему взаємопов'язаних методів, що забезпечили комплексний підхід до досліджуваної проблеми. До теоретичних методів належать аналіз, узагальнення, систематизація та зіставлення психологічних концепцій і наукових джерел, присвячених проблемам емпатії та соціальної ідентичності. Емпіричний блок методів включає використання психодіагностичних методик, спрямованих на вивчення рівня розвитку емпатії та особливостей соціальної ідентичності студентської молоді, а також анкетування і цілеспрямоване спостереження для уточнення та доповнення отриманих даних.

Для обробки результатів застосовано методи математико-статистичного аналізу, зокрема кількісну й якісну інтерпретацію емпіричних показників та кореляційний аналіз, що дозволив простежити зв'язки між досліджуваними психологічними характеристиками.

Теоретична значущість роботи полягає у поглибленні психологічних уявлень про емпатію як особистісну характеристику та уточненні її зв'язку із соціальною ідентичністю у студентському віці. Отримані результати розширюють наукове розуміння механізмів соціального розвитку особистості та можуть слугувати підґрунтям для подальших теоретичних і емпіричних досліджень у галузі соціальної та вікової психології.

Практична значущість дослідження полягає у можливості використання його результатів у роботі практичних психологів, педагогів і фахівців соціальної сфери. Матеріали дослідження можуть бути застосовані під час розроблення та реалізації програм психологічного супроводу студентської молоді, тренінгів розвитку емпатії, а також заходів, спрямованих на формування позитивної та гнучкої соціальної ідентичності.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЕМПАТІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У МОЛОДІ

1.1. Емпатія як психологічний феномен

Емпатія належить до ключових категорій сучасної психології, оскільки описує механізми розуміння та переживання емоційних станів іншої людини й виступає важливим чинником міжособистісної взаємодії. У науковому дискурсі емпатія розглядається як багатовимірний феномен, що поєднує емоційні, когнітивні та поведінкові компоненти. Такий підхід дозволяє пояснити, яким чином людина не лише сприймає переживання іншого, але й інтерпретує їх та вибудовує відповідні поведінкові реакції. Розробка проблематики емпатії охоплює історично тривалий період і включає філософські передумови, становлення психологічних теорій, розвиток соціально-психологічних підходів і сучасні міждисциплінарні дослідження.

У психологічній науці емпатія розуміється як здатність людини відчувати емоційний стан іншої особи, розпізнавати його та внутрішньо відтворювати, не втрачаючи при цьому усвідомлення власних переживань. Це визначення акцентує увагу на подвійній природі явища: з одного боку, емпатія пов'язана з емоційним відгуком, а з іншого — з усвідомленим розумінням стану партнера по взаємодії. Вона проявляється у вмінні помічати емоційні реакції співрозмовника, правильно інтерпретувати їх і будувати свою поведінку з урахуванням цього стану. Саме завдяки емпатії стає можливим встановлення психологічного контакту, підтримка взаєморозуміння та формування довірчих стосунків між людьми. Водночас важливо підкреслити, що емпатія не обмежується простим співчуттям, оскільки передбачає також розуміння причин і смислу переживань іншої людини [2].

Розглядаючи психологічний зміст емпатії, доцільно відзначити її комплексний характер. Передусім вона включає емоційний відгук, тобто здатність людини емоційно реагувати на почуття іншого. Такий відгук може проявлятися у співпереживанні радості, тривоги, страху або інших емоційних

станів партнера по взаємодії. Однак емоційна реакція не вичерпує сутності емпатії. Не менш важливим є пізнавальний аспект, що полягає у здатності зрозуміти, чому саме людина переживає певні емоції, які обставини їх зумовили та яке значення вони мають для неї. Поєднання емоційного й когнітивного вимірів дозволяє розглядати емпатію не лише як ситуативну реакцію, а як відносно стійку характеристику особистості [8].

Подібне розуміння емпатії узгоджується з науковими підходами, представленими у працях Давиденка Є. В. [3] який розглядав емпатію як здатність особистості не лише співпереживати емоційні стани інших людей, але й розуміти їхній внутрішній психологічний контекст. На думку дослідника, емпатія передбачає поєднання емоційної чутливості та когнітивної інтерпретації, що забезпечує адекватність міжособистісного розуміння. Важливим у цьому підході є підкреслення ролі когнітивних процесів, завдяки яким емоційний відгук набуває усвідомленого характеру.

Близьку позицію висловлював Кириленко Т. С. [6], який трактував емпатію як здатність «входити у внутрішній світ іншої людини», зберігаючи при цьому усвідомлення власної позиції. У межах гуманістичної психології емпатія розглядалася як умова ефективної міжособистісної взаємодії та психологічного контакту. Роджерс наголошував, що справжнє емпатійне розуміння передбачає не лише емоційний відгук, але й глибоке усвідомлення смислу переживань іншої особистості.

У структурному відношенні емпатія постає як система взаємопов'язаних компонентів. Емоційний компонент забезпечує здатність до співпереживання та емоційної залученості у стан іншої людини. Когнітивний компонент пов'язаний з усвідомленням і осмисленням переживань партнера, інтерпретацією його емоційних реакцій та розумінням їхніх причин. Водночас поведінковий компонент відображає практичний вимір емпатії, оскільки проявляється у готовності діяти з урахуванням переживань іншого. Саме через поведінкові реакції емпатія набуває соціальної значущості, перетворюючись на регулятор міжособистісної взаємодії [12].

Трикомпонентна структура емпатії також знаходить відображення у сучасних психологічних концепціях. Зокрема, Чаплак Я. [22] у своїй багатовимірній моделі емпатії підкреслював, що емпатійні процеси включають як емоційні реакції, так і когнітивні механізми прийняття перспективи іншого. Такий підхід дозволяє пояснити, чому емпатія проявляється не лише у переживанні емоцій, але й у свідомому регулюванні поведінки у соціальній взаємодії.

Формування уявлень про емпатію має тривалу історію. Початково увага дослідників була зосереджена на феномені емоційного «вчування», який пояснював здатність людини переживати емоції, сприймаючи художні образи або поведінку інших людей. Згодом це поняття набуло власне психологічного змісту й стало пов'язуватися з процесами розуміння внутрішнього світу особистості. Така трансформація відкрила можливість розглядати емпатію як механізм соціального пізнання, що забезпечує ефективність міжособистісних контактів.

Подальший розвиток концепцій емпатії був тісно пов'язаний із дослідженням суб'єктивного досвіду особистості. Емпатійне ставлення почало трактуватися як необхідна умова психологічної підтримки, оскільки здатність зрозуміти внутрішній стан іншого без осуду створює атмосферу прийняття та безпеки. У цьому контексті емпатія розглядається не лише як індивідуальна риса, але й як професійно значуща якість у сферах, де міжособистісна взаємодія є визначальною [11].

Соціально-психологічний вимір емпатії виявляється у її впливі на характер взаємодії між людьми. Вона сприяє формуванню просоціальної поведінки, зниженню рівня агресії та гармонізації міжособистісних стосунків. Усвідомлення емоційного стану іншого підсилює мотивацію до підтримки та допомоги, оскільки переживання партнера набувають особистісної значущості. У цьому сенсі емпатія виконує функцію соціальної інтеграції.

Важливою умовою глибокого емпатійного розуміння є здатність приймати перспективу іншої людини. Йдеться про вміння уявити ситуацію очима

співрозмовника, врахувати його досвід і систему цінностей. Така здатність дозволяє не лише емоційно реагувати, а й адекватно інтерпретувати переживання партнера. Водночас ефективність цього процесу залежить від розвиненої рефлексії.

Рефлексивний аспект емпатії пов'язаний зі здатністю відрізнити власні переживання від переживань іншої людини. Це забезпечує збереження психологічних меж і запобігає емоційному виснаженню. Завдяки рефлексії емпатія зберігає конструктивний характер і не перетворюється на емоційне «злиття».

У теоретичному аналізі принципово важливим є відмежування емпатії від суміжних понять. Симпатія відображає позитивне ставлення, співчуття — реакцію на страждання, альтруїзм — поведінковий наслідок. Емпатія ж охоплює ширший спектр психологічних процесів, поєднуючи розуміння й переживання.

Емпатія не є фіксованою властивістю, а формується у процесі соціалізації. Її розвиток залежить від досвіду взаємодії, особливостей виховання та соціального середовища. З віком вона набуває більш усвідомленого й диференційованого характеру [2].

Прояви емпатії можуть відрізнитися за глибиною та інтенсивністю. В одних випадках вона обмежується емоційним відгуком, в інших — включає складні когнітивні процеси розуміння. Саме глибина емпатії визначає якість міжособистісної взаємодії.

Регулятивна функція емпатії проявляється у здатності прогнозувати реакції інших людей і коригувати власну поведінку. Вона підвищує точність взаєморозуміння та сприяє уникненню конфліктів.

Особливого значення емпатія набуває у моральному вимірі. Вона сприяє усвідомленню наслідків власних дій для інших і виступає внутрішнім обмежувачем соціально неприйнятної поведінки [16].

У професійній діяльності емпатія забезпечує точніше розуміння потреб і переживань людей. Водночас її ефективність пов'язана зі здатністю підтримувати баланс між співпереживанням і психологічною стійкістю.

Таким чином, емпатія постає як складне психологічне утворення, що поєднує емоційний, когнітивний і поведінковий виміри. Вона забезпечує ефективність міжособистісного спілкування та відіграє важливу роль у соціальній взаємодії.

Функції емпатії логічно впливають із її психологічної природи та відображають її значення у формуванні соціальної поведінки, міжособистісних відносин і внутрішньої регуляції діяльності людини. У цьому контексті емпатія розглядається як універсальний механізм соціальної адаптації.

Рисунок 1.1. Функції емпатії

Комунікативна функція емпатії полягає у забезпеченні ефективної міжособистісної взаємодії. Завдяки здатності розуміти емоційні сигнали партнера формується адекватна реакція у процесі спілкування, знижується ймовірність комунікативних бар'єрів і конфліктів. Емпатія сприяє встановленню психологічного контакту, підтриманню діалогу та розвитку взаєморозуміння між суб'єктами взаємодії.

Регулятивна функція проявляється у здатності коригувати власну поведінку відповідно до емоційного стану іншої людини. Емпатійне розуміння дозволяє адаптувати мовлення, інтонацію, темп взаємодії та поведінкові реакції

залежно від ситуації. Завдяки цій функції емпатія виконує роль внутрішнього механізму соціальної саморегуляції [17].

Соціально-адаптивна функція полягає у сприянні пристосуванню особистості до соціального середовища. Емпатія забезпечує орієнтацію у міжособистісних відносинах, допомагає прогнозувати реакції оточення та будувати стратегії поведінки. Високий рівень емпатії пов'язується з кращою соціальною інтеграцією та стабільністю соціальних контактів.

Морально-етична функція емпатії проявляється у формуванні гуманістичних цінностей, розвитку моральних почуттів і відповідального ставлення до іншої людини. Здатність переживати внутрішній стан іншого виступає психологічною основою співчуття, відповідальності та морального вибору. Саме емпатія забезпечує трансформацію зовнішніх соціальних норм у внутрішньо прийняті регулятори поведінки, завдяки чому моральна дія набуває усвідомленого характеру. У цьому контексті емпатія постає не лише як емоційна реакція, а як механізм етичної саморегуляції особистості.

Розкриття функціональної ролі емпатії безпосередньо пов'язане з аналізом її психологічних різновидів. Одним із базових проявів є емоційна емпатія, яка характеризується безпосереднім переживанням емоційного стану іншої людини. Вона проявляється у формі емоційного резонансу, співпереживання та підвищеної чутливості до афективних реакцій співрозмовника. Такий тип емпатійного реагування ґрунтується переважно на механізмах емоційного зараження та ідентифікації, що зумовлює швидкість і спонтанність емоційного відгуку [11].

Специфіка емоційної емпатії полягає в її афективній природі. Людина не стільки аналізує причини переживань іншого, скільки безпосередньо відгукується на них на рівні емоційного досвіду. Саме тому цьому виду емпатії властива висока інтенсивність переживань, яка може супроводжуватися обмеженою здатністю до раціонального осмислення ситуації. У психологічному розвитку емоційна емпатія формується на ранніх етапах соціалізації та виступає первинним механізмом встановлення міжособистісної чутливості.

У міжособистісній взаємодії емоційна емпатія виконує важливу комунікативну функцію. Вона забезпечує швидкий емоційний відгук, сприяє встановленню довіри та формуванню відчуття емоційної близькості. Разом із тим домінування виключно емоційного реагування без достатнього когнітивного контролю може призводити до емоційного перенапруження або втрати психологічної дистанції. Це зумовлює необхідність гармонійного поєднання емоційних і раціональних складових емпатії [20].

На відміну від емоційної, когнітивна емпатія визначається як здатність інтелектуально розуміти емоційний стан іншої людини без обов'язкового емоційного занурення. Вона ґрунтується на процесах соціального пізнання, аналізі поведінки, мовленнєвих реакцій і ситуативного контексту. У межах цього типу емпатії людина не лише фіксує факт переживання, але й прагне з'ясувати його причини, смислове значення та можливі наслідки.

Когнітивна емпатія тісно пов'язана з розвитком мислення, рефлексії та здатності до прийняття перспективи іншої людини. Вона забезпечує точність міжособистісного розуміння, сприяє прогнозуванню реакцій партнера по взаємодії та створює передумови для конструктивного вирішення конфліктних ситуацій. Важливою її характеристикою є відносна емоційна нейтральність, яка дозволяє зберігати психологічну дистанцію й контролювати власні реакції.

Особливе місце серед різновидів емпатії посідає співчутлива емпатія, що поєднує емоційне переживання з мотиваційною готовністю до допомоги. Вона передбачає не лише розуміння та співпереживання, але й активну спрямованість на підтримку або полегшення стану іншої людини. У цьому випадку емпатія переходить із внутрішнього психологічного процесу у площину конкретної поведінки [13].

Співчутлива емпатія розглядається як інтегративний рівень емпатійного реагування, оскільки вона об'єднує афективні, когнітивні та вольові процеси. Саме цей різновид має визначальне значення для формування просоціальної поведінки, моральної відповідальності та гуманістичної спрямованості

особистості. Її роль особливо зростає у професіях допоміжного типу, де здатність до розуміння та підтримки іншого є професійно необхідною.

У структурі особистості емпатія може виступати як відносно стійка індивідуально-психологічна властивість. У такому випадку йдеться про особистісну емпатію, яка характеризує загальну схильність людини до співпереживання та чутливості до емоційних станів інших. Вона проявляється незалежно від конкретної ситуації й визначає загальний стиль соціальної поведінки.

Поряд із цим виокремлюють ситуативну емпатію, що має тимчасовий і контекстуально зумовлений характер. Вона виникає у відповідь на конкретні події або обставини та залежить від актуального емоційного стану особистості, значущості ситуації та особливостей міжособистісних відносин. Такий тип емпатії може бути інтенсивним, але короткотривалим [10].

У психологічних дослідженнях також розрізняють стійку та реактивну емпатію. Стійка емпатія відображає стабільну здатність до співпереживання, що інтегрована у ціннісно-мотиваційну структуру особистості. Реактивна емпатія, своєю чергою, проявляється як відповідь на окремі стимули або ситуації та має переважно ситуативний характер.

Окремим різновидом виступає професійна емпатія, що формується у межах діяльності, пов'язаної з інтенсивною взаємодією з людьми. Вона передбачає поєднання здатності розуміти емоційні стани інших із збереженням психологічних меж і самоконтролю. Такий тип емпатії ґрунтується на рефлексії, досвіді та професійній підготовці.

Професійна емпатія виконує не лише комунікативну, але й захисну функцію, оскільки запобігає надмірному емоційному залученню та знижує ризик емоційного вигорання. Вона забезпечує ефективність професійної взаємодії та підтримує стабільність психологічного функціонування спеціаліста [14].

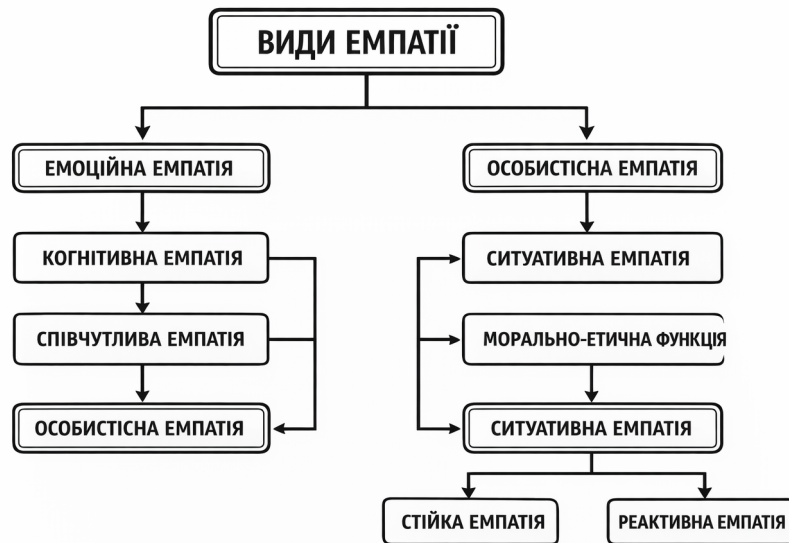

Рисунок 1.2. Види емпатії

Таким чином, узагальнюючи розглянуті функції емпатії, доцільно перейти до аналізу її взаємозв'язку з іншими соціально-психологічними феноменами, зокрема із соціальною ідентичністю. Емпатія та соціальна ідентичність постають як взаємопов'язані психологічні утворення, що відіграють ключову роль у регуляції міжособистісної та соціальної взаємодії. Емпатія забезпечує здатність особистості розуміти емоційні стани інших людей, враховувати їхні переживання та вибудовувати поведінку на основі взаєморозуміння. Водночас соціальна ідентичність визначає належність індивіда до певних соціальних груп, формує систему соціальних орієнтирів і впливає на особливості сприйняття соціального оточення.

Поглиблений аналіз психологічного змісту емпатії дозволяє розглядати її як багатокomпонентне утворення, що поєднує емоційний відгук, усвідомлене розуміння стану іншого та готовність до підтримувальної взаємодії. Соціальна ідентичність, у свою чергу, задає ширший соціальний контекст, у межах якого відбувається актуалізація емпатійних реакцій. Саме через систему групових належностей, соціальних категорій і уявлень про «своїх» та «чужих» визначається спрямованість емпатійного ставлення особистості [4].

Взаємозв'язок емпатії та соціальної ідентичності проявляється у тому, що інтенсивність і характер емпатійних переживань значною мірою залежать від тих соціальних спільнот, з якими ідентифікує себе індивід. Усвідомлення групової належності впливає на глибину емоційного розуміння інших людей, рівень співпереживання та готовність до просоціальної поведінки. У цьому сенсі емпатія виступає психологічним механізмом, через який соціальна ідентичність реалізується у процесах міжособистісної взаємодії.

Отже, емпатія і соціальна ідентичність не можуть розглядатися ізольовано одна від одної, оскільки саме їх взаємодія визначає особливості соціального сприйняття, характер міжособистісних стосунків і рівень соціальної інтеграції особистості. Усвідомлення цього взаємозв'язку створює теоретичне підґрунтя для подальшого аналізу емпіричних показників емпатійності та соціальної ідентичності й дозволяє обґрунтувати їх значення для дослідження соціально-психологічних процесів.

1.2. Психологічні підходи до вивчення взаємозв'язку емпатії та соціальної ідентичності

Соціальна ідентичність є однією з фундаментальних категорій сучасної соціальної психології, що відображає процес усвідомлення особистістю власної належності до певних соціальних спільнот, груп і соціальних категорій. У межах психологічного знання соціальна ідентичність розглядається як складне інтегративне утворення, яке формується у процесі соціалізації та визначає місце індивіда у системі суспільних відносин. Через соціальну ідентичність особистість не лише визначає свою позицію у соціальному просторі, але й вибудовує систему взаємодії з оточенням.

Поняття соціальної ідентичності безпосередньо пов'язане з уявленнями людини про себе як представника певної соціальної групи, а також із засвоєнням цінностей, норм, моделей поведінки та емоційних ставлень, характерних для відповідної спільноти. Соціальна ідентичність забезпечує відчуття соціальної

приналежності, стабільності та передбачуваності соціального середовища, виконуючи важливу регулятивну функцію у поведінці особистості. Вона сприяє узгодженню індивідуального досвіду з вимогами та очікуваннями соціального середовища [8].

У психологічних дослідженнях соціальна ідентичність визначається як складова Я-концепції особистості, що формується на основі усвідомлення членства у соціальних групах та емоційної значущості цієї належності. У її структурі виокремлюють когнітивний компонент, пов'язаний зі знанням про власну групову належність, емоційний компонент, що відображає ставлення до цієї належності, та поведінковий компонент, який проявляється у діях відповідно до групових норм і очікувань. Такий підхід підкреслює багатовимірність і динамічний характер соціальної ідентичності.

Соціальна ідентичність не є статичним або незмінним утворенням. Вона трансформується залежно від соціального контексту, життєвого досвіду, вікових особливостей та актуальної соціальної ситуації. Особистість може одночасно мати кілька соціальних ідентичностей, які актуалізуються залежно від умов взаємодії та значущості конкретної ситуації. Це забезпечує гнучкість соціальної поведінки та адаптацію до різних соціальних середовищ [23].

У сучасній соціальній психології соціальна ідентичність розглядається як ключовий механізм інтеграції особистості у соціальний простір. Вона визначає характер міжгрупових відносин, особливості соціального сприймання та формування ставлення до представників як власної, так і інших соціальних груп. Саме через механізми ідентифікації та соціальної категоризації людина структурує соціальну реальність і надає їй особистісного смислу.

Логічним продовженням аналізу соціальної ідентичності є розгляд її взаємозв'язку з емпатією, оскільки обидва феномени безпосередньо пов'язані з процесами міжособистісної та міжгрупової взаємодії. Емпатія забезпечує розуміння емоційного стану іншої людини, тоді як соціальна ідентичність визначає рамки соціального сприймання, категоризації та інтерпретації

поведінки інших. У цьому контексті дослідження співвідношення емпатії та соціальної ідентичності набуває особливої теоретичної значущості.

Взаємозв'язок емпатії та соціальної ідентичності найчіткіше розкривається у межах соціально-психологічних теорій соціального пізнання та міжгрупових відносин, зокрема в теорії соціальної ідентичності, розробленій Генрі Таджфелом і Джоном Тернером. У цій концепції соціальна ідентичність визначається як усвідомлення людиною своєї належності до певної соціальної групи разом з емоційною та ціннісною значущістю цієї належності. Групова ідентифікація формує основу для сприйняття соціального оточення через категорії «своїх» і «чужих» [15].

У межах зазначеного підходу емпатія розглядається як психологічний механізм, чутливий до соціальних меж і групових категорій. Людина схильна інтенсивніше реагувати на переживання тих, кого вона сприймає як представників власної групи, тоді як щодо членів зовнішніх груп емпатійні реакції можуть бути менш вираженими. У такий спосіб соціальна ідентичність виступає чинником, що визначає вибірковість емпатійного реагування.

Подібні положення узгоджуються з результатами досліджень соціальної перцепції та міжгрупових відносин. Встановлено, що спільна групова належність сприяє зниженню психологічної дистанції між людьми та полегшує емоційне розуміння. Водночас міжгрупова диференціація, конкуренція або стереотипізація можуть ускладнювати процес емпатійного сприймання навіть за умов подібності емоційних переживань.

Додаткові пояснення цього феномена пропонують дослідження емпатії у контексті просоціальної поведінки. Показано, що емпатійні переживання частіше трансформуються у підтримку та допомогу щодо членів соціально значущих груп. Це свідчить про те, що емпатія функціонує не ізольовано, а у взаємозв'язку з системою соціальних ідентифікацій, які структурують соціальний досвід особистості [7].

Таким чином, взаємозв'язок емпатії та соціальної ідентичності формується у площині співвідношення індивідуальних емоційних процесів та соціально

зумовлених механізмів категоризації. Соціальна ідентичність визначає контекст і спрямованість емпатійних реакцій, тоді як емпатія виступає психологічним механізмом, через який реалізуються соціальні орієнтації особистості у міжособистісній взаємодії.

Таблиця 1.1.

Характеристика психологічних підходів до вивчення взаємозв'язку емпатії та соціальної ідентичності

Психологічний підхід	Основний об'єкт аналізу	Трактування взаємозв'язку емпатії та соціальної ідентичності
Соціально-психологічний	Міжособистісна та міжгрупова взаємодія	Емпатія розглядається як механізм регуляції міжгрупових відносин, соціальна ідентичність — як фактор вибірковості емпатійних реакцій
Когнітивний	Соціальне пізнання та категоризація	Взаємозв'язок пояснюється через когнітивні схеми, стереотипи та процес прийняття перспективи іншого
Гуманістичний	Особистісний досвід і міжособистісне розуміння	Емпатія визначається як умова формування автентичної соціальної ідентичності
Діяльнісний	Спільна діяльність	Емпатія забезпечує узгодження взаємодії, соціальна ідентичність формується у процесі колективної діяльності
Культурно-історичний	Соціальний досвід та культура	Емпатія й ідентичність формуються через інтеріоризацію соціальних норм і культурних зразків
Інтегративний	Багаторівнева структура особистості	Емпатія та соціальна ідентичність

		розглядаються як взаємопов'язані компоненти єдиної системи соціального функціонування
--	--	---

У межах соціально-психологічного підходу емпатія розглядається як механізм соціального пізнання, що забезпечує інтерпретацію емоційних станів інших людей, а соціальна ідентичність — як система когнітивних категорій, через які здійснюється це пізнання. Соціальна ідентичність структурує сприймання соціальної реальності шляхом поділу соціального світу на групи. У процесі такої категоризації формується уявлення про внутрішньогрупову та міжгрупову належність, що впливає на характер емоційних реакцій. У межах цього підходу встановлено, що емпатійні реакції мають вибіркового характер. Найвищий рівень емпатії проявляється щодо членів власної соціальної групи, тоді як щодо представників зовнішніх груп вона може знижуватися або набувати форм раціонального розуміння без емоційного залучення [7].

Соціально-психологічний підхід розглядає емпатію як фактор, що може як посилювати міжгрупову солідарність, так і сприяти зниженню соціальної напруженості за умови розширення меж соціальної ідентифікації. Особливе місце у вивченні взаємозв'язку емпатії та соціальної ідентичності посідає теорія соціальної ідентичності, у межах якої ідентифікація з групою розглядається як базова потреба особистості.

Згідно з положеннями цього підходу, індивід прагне підтримувати позитивний образ власної групи, що впливає на сприймання представників інших соціальних спільнот. Цей процес визначає спрямованість емпатійних реакцій, оскільки емоційне розуміння інших часто опосередковується груповими уявленнями. У межах теорії соціальної ідентичності емпатія розглядається як психологічний ресурс, здатний змінювати межі групового поділу. Формування спільної соціальної ідентичності сприяє посиленню емпатійного ставлення між представниками різних соціальних груп. Таким чином, емпатія виконує функцію

посередника між індивідуальним емоційним досвідом та соціальними структурами ідентичності [22].

У межах когнітивного підходу взаємозв'язок емпатії та соціальної ідентичності пояснюється через механізми соціальної категоризації, атрибуції та прийняття перспективи іншого. Соціальна ідентичність у цьому контексті розглядається як система когнітивних схем, що структурують інформацію про соціальну реальність і визначають способи інтерпретації поведінки інших людей. Емпатія, своєю чергою, постає як здатність особистості виходити за межі власних когнітивних конструкцій та враховувати суб'єктивний досвід партнера по взаємодії. Важливо підкреслити, що когнітивні механізми соціальної ідентифікації можуть як сприяти емпатійному розумінню, так і обмежувати його, особливо у випадках жорсткої фіксації на групових стереотипах. Саме розвиток когнітивної емпатії створює передумови для переосмислення соціальних категорій і зниження міжгрупової упередженості.

Інший ракурс аналізу взаємозв'язку емпатії та соціальної ідентичності представлений у гуманістичному напрямі психології. У межах цього підходу емпатія розглядається як фундаментальна умова розвитку особистості та становлення її соціальних зв'язків. Центральним положенням гуманістичної психології є уявлення про людину як активного суб'єкта, здатного до саморозвитку, саморозуміння та усвідомленого вибору соціальних ролей. Соціальна ідентичність у цьому контексті трактується як результат інтеграції особистісного досвіду з соціальним середовищем, що формується на основі прийняття людиною власної унікальності та одночасного усвідомлення своєї включеності у систему соціальних відносин [20].

У гуманістичній інтерпретації емпатія виконує особливу роль, оскільки виступає механізмом глибокого розуміння іншої людини, необхідним для формування автентичних міжособистісних відносин. Здатність до емпатії сприяє розширенню меж соціальної ідентичності, оскільки емоційне прийняття досвіду іншого дозволяє виходити за рамки вузькогрупових уявлень. У такому випадку соціальна ідентичність формується не лише через формальну належність до

групи, але й через переживання спільності людського досвіду. Емпатійне спілкування постає умовою прийняття соціального різноманіття та розвитку толерантної соціальної позиції. Відтак емпатія розглядається як психологічний ресурс гармонізації відносин між особистісною та соціальною складовими Я-концепції [4].

У межах діяльнісного підходу психічні явища аналізуються крізь призму активної взаємодії людини із соціальним середовищем. Соціальна ідентичність у цьому випадку постає як продукт включення індивіда у систему соціальних відносин та засвоєння соціальних ролей, що реалізуються у процесі спільної діяльності. Участь у колективній діяльності формує уявлення про «ми», які стають основою ідентифікації з групою та визначають характер соціальної поведінки. Емпатія в діяльнісному контексті розглядається як механізм, що забезпечує узгодження дій, розуміння мотивів партнерів та підтримання кооперації.

Взаємозв'язок емпатії та соціальної ідентичності у цьому підході має взаємообумовлений характер. Соціальна ідентичність визначає межі та спрямованість емпатійних реакцій, тоді як емпатія сприяє формуванню внутрішньої згуртованості групи та стабільності соціальних зв'язків. Через емоційне залучення у спільні цілі та результати діяльності емпатія стає чинником формування колективної ідентичності [20].

Культурно-історичний підхід пропонує ще ширший контекст аналізу. У межах цієї концепції розвиток психіки розглядається як процес засвоєння соціального досвіду, опосередкованого мовою, символами та культурними нормами. Соціальна ідентичність формується як результат інтеріоризації соціальних значень, цінностей і моделей взаємодії, що історично склалися у певному суспільстві. Емпатія постає як соціально зумовлений психічний процес, розвиток якого пов'язаний із засвоєнням культурних способів розуміння емоцій та соціальних ролей.

У цьому контексті взаємозв'язок емпатії та соціальної ідентичності виявляється у тому, що через емпатійні механізми індивід засвоює соціальні

зразки поведінки, які стають основою ідентифікації з певною соціальною спільнотою. Емпатія сприяє відтворенню соціальних норм у міжособистісній взаємодії та забезпечує передачу соціального досвіду.

Міжгруповий аспект взаємодії емпатії та соціальної ідентичності найбільш послідовно розкривається в теорії соціальної ідентичності. У межах цієї концепції соціальна ідентичність визначається як усвідомлення індивідом своєї належності до певної соціальної групи разом з емоційною значущістю цієї належності. Саме механізми соціальної категоризації формують систему уявлень про «своїх» і «чужих», що безпосередньо впливає на характер емпатійного реагування. Емпатійні реакції в такому випадку набувають вибіркового характеру та зазвичай є інтенсивнішими щодо членів власної групи [21].

Подальший розвиток цих ідей представлений у соціально-психологічних моделях, що підкреслюють значення розширення соціальних категорій. Формування надгрупових ідентичностей сприяє послабленню міжгрупових бар'єрів та підвищенню рівня емпатійного розуміння. У такому випадку емпатія перестає бути обмеженою межами вузької групової належності та виконує інтегративну функцію.

Вагомий внесок у розуміння цих процесів здійснено в межах інтеракціоністських підходів, де соціальна ідентичність розглядається як результат міжособистісної взаємодії. Емпатія виступає механізмом, що дозволяє особистості інтерпретувати очікування соціального оточення, приймати соціальні ролі та інтегрувати їх у структуру власного Я [15].

Подібна логіка простежується і в психосоціальних концепціях розвитку особистості, у яких процес формування ідентичності пов'язується з переживанням соціальної приналежності та визнання. Емпатія у цьому контексті виступає психологічною умовою внутрішнього прийняття соціальних цінностей і норм.

Інтегративне бачення взаємозв'язку емпатії та соціальної ідентичності представлене у сучасних соціально-когнітивних моделях особистості. У межах цих концепцій емпатія та соціальна ідентичність розглядаються як

взаємопов'язані компоненти єдиної системи соціального функціонування. Емпатія забезпечує емоційно-когнітивне осмислення соціальної реальності, тоді як соціальна ідентичність виконує функцію соціальної орієнтації.

У структурно-функціональному вимірі емпатія та соціальна ідентичність постають як взаємодіючі системи психологічної регуляції. Емпатія сприяє формуванню позитивних соціальних зв'язків та міжособистісного розуміння, тоді як соціальна ідентичність визначає спрямованість і інтенсивність емпатійних реакцій. Їх взаємодія забезпечує узгодженість соціальної поведінки та стабільність міжособистісних відносин [9].

Особливу увагу взаємозв'язку емпатії та соціальної ідентичності приділено в дослідженнях юнацького віку, який у концепціях розвитку розглядається як період активного формування Я-концепції та соціального самовизначення. У цей період здатність до емпатійного розуміння інших відіграє важливу роль у встановленні міжособистісних зв'язків і вибудовуванні почуття приналежності. Розвиток емпатії сприяє формуванню більш гнучкої, відкритої соціальної ідентичності, тоді як сформована соціальна ідентичність забезпечує стабільність емпатійних реакцій і їхню усвідомленість.

У сучасних психологічних концепціях емпатія розглядається як один із механізмів трансформації соціальної ідентичності. Здатність розуміти досвід іншого дозволяє переглядати жорсткі соціальні категорії та зменшувати міжгрупові бар'єри. У цьому сенсі емпатія виступає психологічним посередником між індивідуальними переживаннями та соціальними структурами, забезпечуючи інтеграцію особистісного досвіду у ширший соціальний контекст [19].

Таблиця 1.2.

Психологічні рівні взаємодії емпатії та соціальної ідентичності

Психологічний рівень	Прояви емпатії	Особливості соціальної ідентичності	Характер взаємозв'язку
-----------------------------	-----------------------	--	-------------------------------

Когнітивний	Розуміння емоцій та позиції іншого	Усвідомлення групової належності	Емпатія сприяє перегляду соціальних категорій
Емоційний	Співпереживання, емоційний відгук	Емоційна значущість групи	Посилення емпатії щодо членів власної групи
Поведінковий	Підтримка, допомога, взаємодія	Дотримання групових норм	Емпатія регулює соціальну поведінку
Міжособистісний	Емоційна чутливість	Ідентифікація з референтними особами	Сприяє формуванню почуття приналежності
Міжгруповий	Вибіркова емпатія	Поділ на «своїх» і «чужих»	Рівень емпатії залежить від соціальної дистанції
Інтегративний	Поєднання емоційних і когнітивних процесів	Багаторівнева ідентичність	Емпатія виступає механізмом трансформації ідентичності

Аналіз наукових підходів засвідчує, що взаємозв'язок емпатії та соціальної ідентичності є складним багаторівневим процесом, що формується у системі соціального пізнання та міжособистісної взаємодії. Соціальна ідентичність визначає когнітивні та емоційні межі соціального сприймання. Емпатія забезпечує можливість їх розширення через розуміння внутрішнього світу іншого. У сукупності ці феномени утворюють психологічну основу соціальної інтеграції особистості. Різні психологічні підходи розглядають цей взаємозв'язок із різних теоретичних позицій, проте всі вони підкреслюють його значення для формування міжособистісних відносин, соціальної стабільності та розвитку особистості у соціальному середовищі.

РОЗДІЛ 2

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЕМПАТІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СТУДЕНТІВ

2.1. Організація та методики дослідження взаємозв'язку емпатії та соціальної ідентичності студентів.

Для реалізації мети дослідження - виявлення особливостей взаємозв'язку емпатії та соціальної ідентичності студентів - було використано комплекс психодіагностичних методик, які дозволяють всебічно дослідити емоційно-комунікативну сферу особистості, специфіку самосприйняття, особливості етнічної та соціальної ідентифікації, а також рівень розвитку емоційного інтелекту. Добір методичного інструментарію здійснювався відповідно до теоретичних положень дослідження, його мети, завдань та специфіки вибірки. Використані методики характеризуються достатнім рівнем валідності, надійності та широко застосовуються у сучасних психологічних дослідженнях особистості.

Загальний обсяг вибірки у дослідженні склав 60 осіб. (рис. 2.1).

Рисунок 2.1. Загальний обсяг вибірки у дослідженні

Аналіз результатів за шкалою розпізнавання емоцій інших людей показав, що у більшості респондентів переважають середні та високі показники. Зокрема, середній і високий рівні були виявлені у 41 особи, що становить 68,3% вибірки. Це свідчить про достатньо сформовану здатність учасників дослідження розуміти емоційні стани інших людей, інтерпретувати невербальні прояви та ефективно взаємодіяти у процесі міжособистісного спілкування. Водночас у 19 осіб (31,7%) були зафіксовані низькі показники, що може свідчити про певні труднощі у сфері емоційного розпізнавання.

Результати дослідження рівня самопрезентації засвідчили, що значна частина респондентів має достатньо високий рівень уміння презентувати себе в соціальному середовищі. Середні та високі показники було виявлено у 41 особи, що становить 68,3% від загальної кількості опитаних. Це свідчить про сформованість комунікативних навичок, упевненість у соціальних контактах та здатність створювати позитивне враження про себе. Водночас у 19 осіб (31,7%) зафіксовано низький рівень самопрезентації, що може вказувати на труднощі у соціальній взаємодії та недостатній рівень упевненості у власних можливостях.

Аналіз загального показника етнічної ідентичності показав, що більшість учасників дослідження має середній та високий рівні сформованості етнічної самоідентифікації. Високі та середні показники були виявлені у 45 осіб, що становить 75,0% вибірки. Це свідчить про усвідомлення респондентами власної етнічної належності, позитивне ставлення до своєї етнічної групи та значущість національно-культурних цінностей у структурі особистості. Низькі показники зафіксовано у 15 осіб, що становить 25,0% загальної кількості опитаних (рис. 2.3).

Дослідження когнітивного компонента етнічної ідентичності засвідчило переважання середнього рівня його сформованості. Зокрема, середній рівень виявлено у 26 осіб (43,3%), високий — у 20 осіб (33,3%), низький — у 14 осіб (23,4%). Отримані результати свідчать про достатній рівень обізнаності

респондентів щодо культури, традицій та особливостей власної етнічної спільноти.

У межах емпіричного дослідження було застосовано такі психодіагностичні методики:

- Шкала емоційного відгуку А. Мехрабяна і Н. Епштейна;
- Методика вимірювання етнічної ідентичності Дж. Фінні;
- Методика «Двадцять тверджень» («Хто Я?») М. Куна і Т. Макпартленда;
- Методика діагностики емоційного інтелекту Н. Холла.

Шкала емоційного відгуку А. Мехрабяна і Н. Епштейна (Questionnaire Measure of Emotional Empathy) є однією з найвідоміших методик дослідження емпатії у психологічній науці. Вона була розроблена американськими психологами Альбертом Мехрабяном та Норманом Епштейном у межах вивчення емоційної чутливості особистості та механізмів міжособистісної взаємодії. Методика спрямована на дослідження емоційного компонента емпатії та дозволяє визначити здатність людини до співпереживання, емоційного відгуку, співчуття та емоційного включення у переживання інших людей.

Теоретичною основою методики є концепція емпатії як складного інтегрального утворення особистості, що забезпечує ефективність соціальної взаємодії, гармонійність міжособистісних стосунків та розвиток просоціальної поведінки. У цьому контексті емпатія розглядається не лише як здатність розуміти емоційні стани іншої людини, а й як схильність до емоційного резонансу, співучасті та гуманістичного ставлення до інших.

Опитувальник містить низку тверджень, які відображають різні аспекти емоційного реагування в ситуаціях міжособистісної взаємодії. Респондент оцінює ступінь згоди або незгоди з кожним твердженням відповідно до власного досвіду та поведінкових особливостей. Твердження охоплюють емоційну чутливість, здатність до співпереживання, розуміння переживань інших людей, схильність до допомоги та емоційної підтримки.

Обробка результатів здійснюється згідно з ключем методики шляхом визначення загального показника емпатії. На основі отриманих даних виокремлюють три рівні розвитку емпатії: низький, середній та високий.

Високий рівень емпатії свідчить про виражену здатність до співпереживання, емоційну чутливість, уважність до внутрішніх станів інших людей, готовність до підтримки та гуманістичної взаємодії. Особи з такими показниками зазвичай характеризуються розвиненою емоційною сферою, здатністю до глибокого емоційного контакту та високим рівнем міжособистісної компетентності.

Середній рівень емпатії вказує на достатній розвиток здатності до співпереживання, однак емоційні реакції можуть варіюватися залежно від ситуації, значущості міжособистісних стосунків або індивідуальних особливостей особистості.

Низький рівень емпатії може свідчити про труднощі у розумінні емоційних станів інших людей, емоційну стриманість, дистанційованість або недостатню схильність до співчуття й емоційної підтримки. Це може впливати на ефективність міжособистісної взаємодії та соціальну адаптацію особистості.

Застосування даної методики в межах дослідження дозволило визначити рівень емоційної емпатії студентів та встановити її взаємозв'язок із показниками соціальної ідентичності та емоційного інтелекту (текст опитувальника подано у додатку А).

Для дослідження особливостей соціальної ідентичності студентів використано методику вимірювання етнічної ідентичності Дж. Фінні (Multigroup Ethnic Identity Measure – MEIM). Вона була розроблена американською дослідницею Джин Фінні в контексті вивчення процесів етнічного самовизначення та міжетнічної взаємодії.

Теоретичною основою методики є концепція соціальної ідентичності, згідно з якою усвідомлення належності до певної соціальної або етнічної групи є важливим компонентом структури Я-концепції. Етнічна ідентичність

розглядається як багатовимірне психологічне утворення, що включає когнітивний, емоційний та поведінковий компоненти.

Когнітивний компонент відображає усвідомлення власної належності до етнічної групи та знання її культурних особливостей, традицій, історії та цінностей. Емоційний компонент характеризує ставлення до власної етнічної спільноти, почуття гордості та позитивного прийняття своєї належності. Поведінковий компонент пов'язаний із залученістю до культурного життя етнічної групи, підтриманням традицій та інтересом до культурної спадщини.

Методика дає змогу оцінити рівень сформованості етнічної ідентичності, ступінь емоційної включеності особистості та значущість етнічної належності у структурі самосвідомості.

Опитувальник містить твердження щодо інтересу до культури свого народу, відчуття приналежності до етнічної групи, значущості етнічної належності та емоційного ставлення до представників власної спільноти. Респондент оцінює ступінь згоди з кожним твердженням. За результатами обробки визначається рівень етнічної ідентичності. Високі показники свідчать про сформовану позитивну етнічну ідентичність, усвідомлення її значущості та інтерес до культурної спадщини.

Середній рівень відображає часткову сформованість етнічної ідентичності, ситуативний характер її прояву або недостатню вираженість інтересу до етнічної культури. Низький рівень може свідчити про невизначеність етнічної належності або слабку інтегрованість етнічної ідентичності у структуру самосвідомості.

У межах дослідження використання методики Дж. Фінні дозволило проаналізувати один із ключових компонентів соціальної ідентичності студентів та визначити його взаємозв'язок з рівнем емпатії. (Текст опитувальника подано у додатку Б).

Для вивчення самосвідомості та структури соціальної ідентичності використано методику «Двадцять тверджень» («Хто Я?») М. Куна і Т. Макпартленда. Вона належить до класичних проєктивно-описових методів

дослідження Я-концепції та базується на положеннях символічного інтеракціонізму.

Для вивчення самосвідомості та структури соціальної ідентичності використано методику «Двадцять тверджень» («Хто Я?») М. Куна і Т. Макпартленда. Вона належить до класичних проєктивно-описових методів дослідження Я-концепції та ґрунтується на положеннях символічного інтеракціонізму.

Методика «Двадцять тверджень» («Хто Я?»), розроблена М. Куном і Т. Макпартлендом, спрямована на дослідження змісту самоуявлень особистості, структури її ідентичності, а також особливостей самовизначення. Вона дає змогу аналізувати співвідношення особистісних і соціальних характеристик у структурі Я-концепції, визначати значущість соціальних ролей, статусів і групових належностей, а також простежувати особливості формування соціальної ідентичності.

Процедура дослідження передбачає, що респондент надає двадцять відповідей на запитання «Хто Я?». Відповіді формулюються у довільній формі та відображають ті характеристики, які особистість вважає найбільш значущими для самопису. Це можуть бути особистісні риси, емоційні якості, соціальні ролі, професійна належність, інтереси, ціннісні орієнтації, сімейний статус, етнічна, гендерна або громадянська ідентичність, а також інші аспекти самосприйняття.

Особливістю методики є її проєктивний характер, оскільки вона не передбачає жорстко заданих варіантів відповідей і дозволяє отримати як кількісні, так і якісні дані щодо структури Я-концепції. Аналіз відповідей дає змогу визначити домінуючі компоненти образу «Я», рівень розвитку рефлексивних процесів, баланс між особистісною та соціальною ідентичністю, ступінь усвідомлення власних соціальних ролей, а також загальний рівень сформованості самосвідомості.

Додатково методика дозволяє оцінити вираженість соціальної ідентичності через частоту згадування соціальних категорій і групових належностей. При інтерпретації результатів особлива увага приділяється першим відповідям,

оскільки вони відображають найбільш актуальні та значущі характеристики самосприйняття. Також аналізується співвідношення особистісних і соціальних тверджень, що дозволяє визначити домінування індивідуального або соціального компонента Я-концепції.

Особливого значення методика набуває у дослідженнях студентської молоді, оскільки саме юнацький вік є періодом активного формування Я-концепції, професійного та соціального самовизначення, становлення системи цінностей та життєвих орієнтирів. У цей період відбувається інтенсивний пошук власної ідентичності, уточнення соціальних ролей та формування уявлень про власне місце в суспільстві.

У межах даного дослідження методика була використана для виявлення особливостей самосприйняття студентів, визначення співвідношення особистісних і соціальних компонентів ідентичності, а також аналізу ролі соціальної та етнічної належності у структурі образу «Я». Отримані результати дозволили дослідити особливості самовизначення студентської молоді та їх взаємозв'язок з емоційними характеристиками особистості (текст методики наведено у додатку В).

Для дослідження емоційної сфери особистості та рівня її емоційної компетентності використано методику діагностики емоційного інтелекту Н. Холла. Вона спрямована на визначення рівня розвитку емоційного інтелекту як інтегральної психологічної характеристики, що забезпечує ефективність міжособистісної взаємодії та соціальної адаптації.

Концепція емоційного інтелекту ґрунтується на розумінні того, що здатність особистості усвідомлювати власні емоції, розпізнавати емоційні стани інших людей та керувати емоційними реакціями є важливою умовою успішної соціальної взаємодії.

Методика Н. Холла дозволяє визначити як загальний рівень емоційного інтелекту, так і його окремі компоненти. Опитувальник складається з 30 тверджень, які об'єднані у п'ять основних шкал: емоційна обізнаність,

управління власними емоціями, самомотивація, емпатія та розпізнавання емоцій інших людей.

Шкала «Емоційна обізнаність» характеризує здатність людини усвідомлювати власні емоції, розуміти причини їх виникнення та диференціювати емоційні переживання. Шкала «Управління власними емоціями» відображає рівень сформованості навичок емоційної саморегуляції, контролю імпульсивних реакцій та здатності зберігати емоційну стабільність у стресових ситуаціях.

Шкала «Самомотивація» визначає здатність особистості використовувати емоції як ресурс для досягнення цілей, підтримання активності та подолання труднощів. Шкала «Емпатія» відображає здатність розуміти емоційні стани інших людей, співпереживати та встановлювати емоційний контакт. Шкала «Розпізнавання емоцій інших людей» характеризує вміння інтерпретувати невербальні прояви емоцій та поведінкові реакції співрозмовника.

Обробка результатів здійснюється шляхом підрахунку балів за кожною шкалою та визначення загального рівня емоційного інтелекту. Відповідно до отриманих показників виділяють низький, середній та високий рівні.

Високий рівень емоційного інтелекту свідчить про розвинену емоційну компетентність, ефективну саморегуляцію, здатність до конструктивної міжособистісної взаємодії та успішне вирішення соціальних ситуацій.

Низький рівень може вказувати на труднощі у розумінні власних і чужих емоцій, недостатній розвиток навичок емоційного контролю та складнощі у соціальній адаптації.

У межах даного дослідження використання методики Н. Холла дозволило визначити особливості емоційного інтелекту студентів та встановити його взаємозв'язок із показниками емпатії та соціальної ідентичності (текст опитувальника наведено у додатку Г).

Процедура емпіричного дослідження була організована у кілька взаємопов'язаних етапів, що забезпечило системність та логічну послідовність отримання результатів.

На першому, підготовчому етапі було здійснено теоретичний аналіз наукової літератури з проблематики емпатії, соціальної ідентичності, емоційного інтелекту та самосвідомості студентської молоді. На основі аналізу визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та гіпотезу дослідження, а також підібрано комплекс психодіагностичних методик.

На другому етапі було створено Google-форму для проведення онлайн-опитування, що забезпечило анонімність, добровільність участі та зручність для респондентів. Форма включала вступне звернення, інструкції, соціально-демографічний блок та стимульний матеріал усіх методик.

На третьому етапі здійснювався збір емпіричних даних, під час якого респонденти проходили опитування онлайн. Контролювалася повнота відповідей та дотримання єдиних умов проведення дослідження.

На четвертому етапі проводилася первинна обробка результатів із використанням ключів методик. Отримані дані були систематизовані та підготовлені до статистичного аналізу.

На п'ятому етапі здійснювався статистичний аналіз у програмі IBM SPSS Statistics. Було проведено перевірку розподілу даних, розрахунок описових статистик (середнє значення, стандартне відхилення) та кореляційний аналіз для виявлення взаємозв'язків між показниками емпатії, соціальної ідентичності та емоційного інтелекту.

Використання спеціалізованого програмного забезпечення забезпечило високу точність розрахунків, достовірність результатів та об'єктивність наукових висновків.

2.2. Аналіз та інтерпретація отриманих результатів дослідження взаємозв'язку емпатії студентів.

Дослідження соціально-психологічного функціонування молоді у воєнний період потребує комплексної оцінки як емоційної чутливості, так і ідентифікаційних процесів. Емоційний відгук визначає потенціал до співпереживання, взаємопідтримки та соціальної згуртованості; водночас

надмірна емоційна «проникність» підвищує ризики емоційного виснаження. Етнічна ідентичність інтегрує когнітивну визначеність (знання, усвідомлення належності) та афективну залученість (емоційне прийняття, гордість), забезпечуючи смислову стабільність у стресі. У підрозділі подано результати за шкалою емоційного відгуку (А. Мехрабян, Н. Епштейн) і за опитувальником етнічної ідентичності (Дж. Фінні), з акцентом на міжвікові зіставлення.

Таблиця 2.1 - Шкала емоційного відгуку (А. Мехрабян, Н. Епштейн):

Рівні прояву	К-сть	Заг. %
Низький	16	27%
Середній	33	55%
Високий	11	18%

Для групи характерне домінування середнього рівня емоційного відгуку (55%), що свідчить про достатню емоційну чутливість у поєднанні зі здатністю до самоконтролю та регуляції емоційних реакцій. Низький рівень виявлено у 27% респондентів, що може вказувати на стриманість у прояві емоцій та меншу схильність до емоційного співпереживання. Високий рівень емоційного відгуку зафіксовано у 18% опитаних, що характеризує частину досліджуваних як більш емоційно чутливих та схильних до вираженого емоційного реагування.

Загалом у групі 18–30 років переважає середній рівень емоційного відгуку, що відображає відносну емоційну стабільність та збалансованість емоційної сфери.

Таблиця 2.2 – Розподіл рівнів загальної етнічної ідентичності за методикою дослідження етнічної ідентичності Дж. Фінні (n = 60)

Рівні прояву	Кількість осіб	%	Накопичений %
Низький	15	25,0	25,0
Середній	25	41,7	66,7
Високий	20	33,3	100,0

Разом	60	100,0	—
--------------	-----------	--------------	----------

У групі переважають середній та високий рівні загальної етнічної ідентичності. Середній рівень виявлено у 25 респондентів (41,7%), високий – у 20 осіб (33,3%), тоді як низький рівень зафіксовано у 15 учасників дослідження (25,0%). Таким чином, майже три чверті вибірки (75,0%) демонструють сформовану або помірно сформовану етнічну ідентичність. Отримані результати свідчать про достатній рівень усвідомлення власної етнічної належності та позитивне ставлення до неї. В умовах сучасних суспільних трансформацій і воєнного контексту такі показники можуть відображати посилення процесів етнічної консолідації молоді.

Таблиця 2.3 – Результати за методикою вимірювання етнічної ідентичності Дж. Фінні для вікової категорії 18–30 років (n = 60)

Шкала	К-сть респондентів по рівнях прояву	Рівні прояву	Заг. %
Загальна етнічна ідентичність	15	Низький	25,0%
	25	Середній	41,7%
	20	Високий	33,3%
Когнітивний компонент етнічної ідентичності	14	Низький	23,3%
	26	Середній	43,3%
	20	Високий	33,4%
Афективний компонент	15	Низький	25,0%

етнічної ідентичності			
	28	Середній	46,7%
	17	Високий	28,3%

Аналіз когнітивного компонента етнічної ідентичності показав, що найбільша частка респондентів має середній рівень його розвитку – 26 осіб (43,3%). Високий рівень виявлено у 20 досліджуваних (33,4%), тоді як низький рівень характерний для 14 осіб (23,3%). Сукупно 76,7% учасників продемонстрували середній та високий рівні когнітивного компонента, що свідчить про достатню обізнаність щодо власного етнічного походження, історії та культурних особливостей своєї етнічної групи. Отримані результати дозволяють говорити про відносну стійкість ідентифікаційних уявлень у досліджуваної молоді.

Таблиця 2.4 – Розподіл рівнів афективного компонента етнічної ідентичності за методикою Дж. Фінні (n = 60)

Рівні прояву	Кількість осіб	%	Накопичений %
Низький	15	25,0	25,0
Середній	28	46,7	71,7
Високий	17	28,3	100,0
Разом	60	100,0	–

Результати дослідження афективного компонента етнічної ідентичності свідчать про переважання середнього рівня його вираженості, який характерний для 28 респондентів (46,7%). Високий рівень виявлено у 17 осіб (28,3%), а низький – у 15 учасників дослідження (25,0%). Таким чином, понад дві третини вибірки (75,0%) демонструють позитивне або помірно позитивне емоційне ставлення до власної етнічної належності. Це проявляється у відчутті приналежності до своєї етнічної групи, позитивному сприйнятті її цінностей та

культурних традицій. Водночас чверть досліджуваних характеризується нижчим рівнем емоційної залученості до власної етнічної спільноти.

Таблиця 2.5 – Узагальнені результати дослідження етнічної ідентичності за методикою Дж. Фінні (n = 60)

Показник	Низький (%)	Середній (%)	Високий (%)
Загальна етнічна ідентичність	25,0	41,7	33,3
Когнітивний компонент	23,3	43,3	33,4
Афективний компонент	25,0	46,7	28,3

Узагальнений аналіз результатів методики Дж. Фінні показав, що в усіх досліджуваних показниках переважають середні та високі рівні сформованості етнічної ідентичності. Найвищий відсоток середнього рівня спостерігається за афективним компонентом (46,7%), тоді як найбільша частка високого рівня зафіксована за когнітивним компонентом (33,4%) та загальним показником етнічної ідентичності (33,3%). Низькі показники коливаються в межах від 23,3% до 25,0%, що свідчить про відносно незначну частку осіб із недостатньо сформованою етнічною самосвідомістю. Загалом результати вказують на достатній рівень розвитку етнічної ідентичності у молоді віком 18–30 років, що проявляється в усвідомленні власної етнічної належності, позитивному ставленні до неї та емоційному прийнятті себе як представника своєї етнічної спільноти.

Таблиця 2.6 – Розподіл рівнів управління власними емоціями за методикою діагностики емоційного інтелекту Н. Холла (n = 60)

Шкала	К-сть респондентів по рівнях прояву	Рівні прояву	Заг. %
--------------	--	---------------------	---------------

Управління власними емоціями	19	Низький	31,7%
	28	Середній	46,6%
	13	Високий	21,7%
Управління власними емоціями	19	Низький	32%
	28	Середній	47%

За шкалою управління власними емоціями найбільша частка респондентів продемонструвала середній рівень розвитку відповідної здатності – 28 осіб (46,6%). Низький рівень виявлено у 19 учасників дослідження (31,7%), що свідчить про певні труднощі в контролі емоційних реакцій та адаптації до напружених життєвих обставин. Високий рівень зафіксовано у 13 осіб (21,7%), які характеризуються розвиненими навичками саморегуляції та здатністю конструктивно керувати власним емоційним станом. Загалом 68,3% досліджуваних демонструють середній або високий рівень емоційної саморегуляції.

Таблиця 2.7 – Розподіл рівнів самомотивації за методикою діагностики емоційного інтелекту Н. Холла (n = 60)

Рівень прояву	Кількість осіб	%	Накопичений %
Низький	19	31,7	31,7
Середній	25	41,7	73,4
Високий	16	26,6	100,0
Разом	60	100,0	–

Результати дослідження самомотивації показали переважання середнього рівня її розвитку у 25 респондентів (41,7%). Високий рівень виявлено у 16 осіб (26,6%), що характеризує їх як цілеспрямованих, наполегливих та орієнтованих на досягнення поставлених цілей. Низький рівень зафіксовано у 19

досліджуваних (31,7%). Таким чином, майже дві третини вибірки (68,3%) мають достатній потенціал до підтримання внутрішньої мотивації навіть за умов тривалого психологічного навантаження.

Таблиця 2.8– Розподіл рівнів емпатії за методикою діагностики емоційного інтелекту Н. Холла (n = 60)

Рівень прояву	Кількість осіб	%	Накопичений %
Низький	18	30,0	30,0
Середній	27	45,0	75,0
Високий	15	25,0	100,0
Разом	60	100,0	–

За шкалою емпатії найбільшу групу становлять респонденти із середнім рівнем розвитку цієї якості – 27 осіб (45,0%). Високий рівень виявлено у 15 досліджуваних (25,0%), тоді як низький – у 18 осіб (30,0%). Варто зазначити, що сукупна частка середнього та високого рівнів становить 70,0%, що свідчить про достатньо сформовану здатність більшості учасників дослідження розуміти емоційні переживання інших людей та співпереживати їм.

Таблиця 2.9– Розподіл рівнів здатності до розпізнавання емоцій інших людей за методикою діагностики емоційного інтелекту Н. Холла (n = 60)

Рівень прояву	Кількість осіб	%	Накопичений %
Низький	19	31,7	31,7
Середній	27	45,0	76,7
Високий	14	23,3	100,0
Разом	60	100,0	–

Результати показали, що середній рівень здатності до розпізнавання емоцій інших людей властивий 27 респондентам (45,0%). Високий рівень характерний для 14 осіб (23,3%), тоді як низький виявлено у 19 досліджуваних (31,7%). Загалом 68,3% учасників мають достатньо сформовані навички соціального

сприйняття та інтерпретації емоційних проявів співрозмовників, що є важливою складовою ефективної міжособистісної взаємодії.

Аналіз особливостей самопрезентації показав, що середній рівень характерний для 27 респондентів (45,0%). Низький рівень виявлено у 19 осіб (31,7%), а високий – у 14 учасників дослідження (23,3%). Таким чином, більшість досліджуваних демонструють помірно виражене прагнення до самовираження та представлення власного образу в соціальній взаємодії. Сукупна частка середнього та високого рівнів становить 68,3%, що свідчить про достатню сформованість навичок соціальної самопрезентації.

Таблиця 2.10 – Узагальнені результати дослідження емоційного інтелекту за методикою Н. Холла (n = 60)

Шкала	Низький (%)	Середній (%)	Високий (%)
Управління своїми емоціями	31,7	46,6	21,7
Самотивація	31,7	41,7	26,6
Емпатія	30,0	45,0	25,0
Розпізнавання емоцій інших людей	31,7	45,0	23,3

Узагальнений аналіз результатів методики діагностики емоційного інтелекту Н. Холла засвідчив переважання середніх показників за всіма досліджуваними шкалами. Найвищий показник середнього рівня спостерігається за шкалою управління власними емоціями (46,6%), тоді як за шкалами емпатії та розпізнавання емоцій інших людей цей показник становить по 45,0%. Високий рівень найчастіше виявляється за шкалою самотивації (26,6%). Загалом від 68,3% до 70,0% респондентів демонструють середній або високий рівень розвитку окремих компонентів емоційного інтелекту.

Отримані результати свідчать про достатню сформованість навичок емоційного усвідомлення, саморегуляції, емпатії та соціального сприйняття у молоді віком 18–30 років. Водночас наявність близько третини досліджуваних із низькими показниками за окремими шкалами вказує на доцільність розробки програм психологічного супроводу, спрямованих на розвиток емоційної компетентності та підвищення психологічної стійкості особистості. Загалом профілі підшкал емоційного інтелекту за методикою Н. Холла у групі респондентів демонструють переважання середніх показників. Це свідчить про відносну сформованість емоційних компетентностей, зокрема здатності до емоційного усвідомлення, саморегуляції, емпатії, самомотивації та ефективної самопрезентації. Водночас наявність частки низьких показників за окремими компонентами може бути пов'язана з впливом тривалого стресу, емоційного виснаження та невизначеності соціальних умов.

Наступним аналітичним кроком є перехід від «операційного» рівня емоційних навичок до «сміслового ядра» особистості - структури «Я»-концепції. Саме воно визначає, як молоді люди інтерпретують власні ролі, цінності, належності та життєві орієнтири, і тим самим задає рамку, у якій реалізуються емоційні компетентності. З цією метою було проведено контент-аналіз відповідей за методикою «Двадцять тверджень» (М. Кун, Т. Макпартленд), результати якого узагальнено в єдиній зведеній таблиці нижче. Вона показує, які смислові категорії найчастіше структурують самовизначення учасників, якою є їхня «щільність» на особу та наскільки широко ці категорії представлені у вибірці. Такий перехід дозволяє пов'язати виявлені рівні емпатії, соціального сприйняття та самомотивації з тим, як саме молодь описує себе: через соціальні ролі, професійно-освітню траєкторію, особистісні риси, національно-громадянську належність і екзистенційно-ціннісні формули.

**Таблиця 2.11 – Розподіл рівнів самопрезентації за методикою
«Двадцять тверджень» («Хто Я?») М. Куна і Т. Макпартленда (n = 60)**

Категорія (класифікація тверджень)	К-сть тверд жень (N_{ТВ})	Час тка від усіх твер дже нь	Осіб, що згада ли катег орію (n)	Частка респонде нтів	Медіа на тверд жень на 1 особу	Межкв арт. інтерв ал (IQR)	Рівень представ леності в групі (квантил ьна оцінка)
Рольова/соці альна ідентичність (родинні ролі, «людина», друг/подруга , «частина суспільства»)	274	34.8%	60	100%	4	3–6	Високий
Професійно- освітня ідентичність (студент(ка), ЗВО, теперішні/ма йбутні професійні ролі)	164	20.8%	57	95%	3	2–4	Високий
Особистісні риси/якості (добрий, відповідальн а, емпатійна тощо)	196	24.9%	58	97%	3	2–4	Високий
Національно - громадянськ а ідентичність (українець/у країнка, громадянин України)	58	7.4%	44	73%	1	1–2	Середній

Інтереси/захоплення/діяльність (спорт, мистецтво, геймінг, волонтерство тощо)	46	5.8%	39	65%	1	1–2	Середній
Екзистенційно-рефлексивні формули (я — процес/шлях/досвід, «я — більше, ніж...»)	41	5.2%	33	55%	1	1–2	Середній
Фізичні/демографічні ознаки (стать, зовнішність, вік тощо)	8	1.0%	9	15%	0	0–1	Низький
Інше/некласифіковане (поодинокі унікальні формули)	30	3.8%	21	35%	0	0–1	Низький
Разом по вибірці	817	100%	60	100%	—	—	—

Зведена таблиця методики «Хто я?» ($n = 60$) узагальнює індивідуальні 20-відповідні профілі у змістові категорії та показує, чим саме молодь найчастіше описує власне «Я», наскільки ці теми типові в групі та якою є їхня інтенсивність на рівні однієї особи. Домінує соціально-рольовий контур (34,8% усіх висловлювань; 100% охоплення; медіана 4 твердження; високий рівень), що відображає самовизначення через відносини й належність («я людина», «донька/син», «друг/подруга», «частина суспільства») і у воєнних умовах слугує адаптивною опорою включеності. Другим стрижнем виступає професійно-освітня траєкторія (20,8%; 95%; медіана 3; високий рівень) - «студент(ка)» із

конкретним ЗВО та маркери майбутньої професії, що фіксує провідні смисли вікового етапу. Значущим, але не домінуючим шаром є особистісні риси (24,9%; 97%; медіана 3; високий рівень) - морально-етичні, комунікативні та вольові характеристики, які балансують «хто я в ролях» із «який/яка я за рисами». Національно-громадянська ідентичність має широку представленість, але помірну щільність (7,4%; 73%; медіана 1; IQR 1–2): маркер «українець/українка» зазвичай подається лаконічно як самоочевидний. Інтереси/захоплення (5,8%; 65%; медіана 1) та екзистенційно-рефлексивні формули (5,2%; 55%; медіана 1) виконують допоміжну роль, додаючи площини «що я роблю» та «як я це осмислюю» до провідних ролей і професійних маркерів, у такий спосіб формуючи багатошарову композицію «ким я є - що роблю - як осмислюю». Фізично-демографічні самовизначення маргінальні (1,0%; 15%; медіана 0), що відповідає зрілішій «Я»-концепції, де зовнішні атрибути відходять на периферію. Варіативність усередині категорій (наприклад, IQR 3–6 для ролей; 2–4 для професійно-освітньої та рисової) свідчить, що «вісь» ідентичності спільна, але насиченість тем різниться між людьми.

У підсумку профіль «Я»-концепції молоді поєднує приналежність, діяльність і смисл; це пояснює кореляції з емоційними компетентностями в інших методиках (емпатія, соціальне сприйняття, самомотивація, резильєнтність): міцні соціальні та професійні «якорі» підсилюють відчуття контролю й смислову стійкість, а ціннісно-екзистенційні формули підтримують мотивацію та витривалість, створюючи підґрунтя для таргетованих освітніх, профорієнтаційних і рефлексивних інтервенцій.

Таблиця 2. 12 - Перевірка нормальності розподілу (критерії Колмогорова–Смирнова та Шапіро–Вілка)

Критерії нормальності розподілу							
	Критерій узгодженості Колмогорова				Критерій Шапіро–Вілка		
	Стать	Статистика	ст.св.	знач.	Статистика	ст.св.	знач.
ЕмоцОбізнан	,00	,160	36	,021	,942	36	,058
	1,00	,151	23	,190	,962	23	,497
УпрСвоїмиЕмоц	,00	,072	36	,200*	,990	36	,978
	1,00	,148	23	,200*	,956	23	,386
Самомотивація	,00	,110	36	,200*	,960	36	,220
	1,00	,096	23	,200*	,979	23	,881
Емпатія	,00	,145	36	,052	,961	36	,226
	1,00	,103	23	,200*	,960	23	,469
РозпізЕмоц	,00	,178	36	,006	,947	36	,083
	1,00	,173	23	,071	,927	23	,092
Самопрезент	,00	,394	36	,000	,642	36	,000
	1,00	,405	23	,000	,614	23	,000
ЗагПокЕтнічідент	,00	,390	36	,000	,696	36	,000
	1,00	,459	23	,000	,551	23	,000
КогнітЕтнічідент	,00	,255	36	,000	,845	36	,000
	1,00	,314	23	,000	,736	23	,000
АфектЕтнічідент	,00	,333	36	,000	,764	36	,000
	1,00	,332	23	,000	,725	23	,000
ЕмоцВідгук	,00	,085	36	,200*	,977	36	,642
	1,00	,090	23	,200*	,983	23	,949

Для перевірки відповідності розподілу досліджуваних показників нормальному закону було використано критерії Колмогорова–Смирнова (з поправкою Ліллієфорса) та Шапіро–Вілка. Аналіз проводився окремо для кожної шкали. Отримані результати засвідчили, що переважна більшість показників емоційного інтелекту має розподіл, близький до нормального. Зокрема, для шкали емоційної обізнаності встановлено значення KS $p = 0,200$ та SW $p = 0,081$, для управління власними емоціями - KS $p = 0,200$ і SW $p = 0,269$, для самомотивації - KS $p = 0,200$ та SW $p = 0,216$. Подібні результати були отримані також за шкалами емпатії (KS $p = 0,200$; SW $p = 0,165$), розпізнавання емоцій інших людей (KS $p = 0,200$; SW $p = 0,431$) та емоційного відгуку (KS $p = 0,200$; SW $p = 0,442$). Значення $p > 0,05$ за критерієм Шапіро–Вілка дають підстави вважати, що розподіли цих показників не відрізняються від нормального.

Разом із тим для окремих шкал було зафіксовано статистично значущі відхилення від нормальності. Так, шкала самопрезентації при KS $p = 0,200$ мала показник SW $p = 0,000$, що може свідчити про нерівномірність розподілу результатів або наявність асиметрії. Аналогічні особливості виявлено і щодо

показників етнічної ідентичності: загальний показник продемонстрував KS $p = 0,095$ та SW $p = 0,000$, когнітивний компонент - KS $p = 0,200$ і SW $p = 0,000$, афективний компонент - KS $p = 0,200$ та SW $p = 0,000$. Ймовірно, це пов'язано зі специфікою шкалювання та дискретним характером відповідей учасників дослідження.

Таким чином, для більшості емоційно-компетентнісних шкал є допустимим використання параметричних статистичних методів аналізу. Водночас показники самопрезентації та етнічної ідентичності потребують більш обережного підходу до статистичної обробки, зокрема застосування непараметричних або робастних методів аналізу, менш чутливих до порушення нормальності розподілу. Поєднання параметричних і непараметричних процедур дозволяє підвищити достовірність та стійкість отриманих результатів.

Таблиця 2.13 – Кореляційний аналіз (коефіцієнт Спірмена)

			Стать	ЕмоцОбізнан	УпрСвоїмиЕмоц	Самомотивація	Емпатія	РозпізнаЕмоц	Самопрезент	ЗагПокЕтнідент	КогнітЕтнідент	АфектЕтнідент	ЕмоцВідлук
Ро Спірмена	Стать	Коефіцієнт кореляції	1,000	-,211	,050	-,105	-,254	-,295*	,052	-,144	,024	-,428**	-,286*
		Знач. (двухстороння)	.	,106	,707	,424	,050	,023	,696	,274	,855	,001	,027
		N	60	60	60	60	60	59	60	60	60	60	60
	ЕмоцОбізнан	Коефіцієнт кореляції	-,211	1,000	,362**	,665**	,714**	,695**	-,259*	,115	-,139	,263*	,406**
		Знач. (двухстороння)	,106	.	,004	,000	,000	,000	,046	,381	,291	,042	,001
		N	60	60	60	60	60	59	60	60	60	60	60
	УпрСвоїмиЕмоц	Коефіцієнт кореляції	,050	,362**	1,000	,531**	,391**	,313*	-,068	,075	,005	,001	,023
		Знач. (двухстороння)	,707	,004	.	,000	,002	,016	,604	,571	,968	,992	,859
		N	60	60	60	60	60	59	60	60	60	60	60
	Самомотивація	Коефіцієнт кореляції	-,105	,665**	,531**	1,000	,618**	,642**	-,167	,043	-,173	,106	,305*
		Знач. (двухстороння)	,424	,000	,000	.	,000	,000	,202	,747	,186	,421	,018
		N	60	60	60	60	60	59	60	60	60	60	60
	Емпатія	Коефіцієнт кореляції	-,254	,714**	,391**	,618**	1,000	,726**	-,273*	-,027	-,137	,144	,442**
		Знач. (двухстороння)	,050	,000	,002	,000	.	,000	,035	,838	,298	,272	,000
		N	60	60	60	60	60	59	60	60	60	60	60
	РозпізнаЕмоц	Коефіцієнт кореляції	-,295*	,695**	,313*	,642**	,726**	1,000	-,236	,010	-,279*	,208	,487**
		Знач. (двухстороння)	,023	,000	,016	,000	,000	.	,072	,941	,032	,114	,000
		N	59	59	59	59	59	59	59	59	59	59	59
	Самопрезент	Коефіцієнт кореляції	,052	-,259*	-,068	-,167	-,273*	-,236	1,000	,106	,218	-,189	-,322*
		Знач. (двухстороння)	,696	,046	,604	,202	,035	,072	.	,422	,094	,149	,012
		N	60	60	60	60	60	59	60	60	60	60	60
	ЗагПокЕтнідент	Коефіцієнт кореляції	-,144	,115	,075	,043	-,027	,010	,106	1,000	,523**	,555**	,082
		Знач. (двухстороння)	,274	,381	,571	,747	,838	,941	,422	.	,000	,000	,532
		N	60	60	60	60	60	59	60	60	60	60	60
	КогнітЕтнідент	Коефіцієнт кореляції	,024	-,139	,005	-,173	-,137	-,279*	,218	,523**	1,000	,071	-,333**
		Знач. (двухстороння)	,855	,291	,968	,186	,298	,032	,094	,000	.	,589	,009
		N	60	60	60	60	60	59	60	60	60	60	60
	АфектЕтнідент	Коефіцієнт кореляції	-,428**	,263*	,001	,106	,144	,208	-,189	,555**	,071	1,000	,394**
		Знач. (двухстороння)	,001	,042	,992	,421	,272	,114	,149	,000	,589	.	,002
		N	60	60	60	60	60	59	60	60	60	60	60
ЕмоцВідлук	Коефіцієнт кореляції	-,286*	,406**	,023	,305*	,442**	,487**	-,322*	,082	-,333**	,394**	1,000	
	Знач. (двухстороння)	,027	,001	,859	,018	,000	,000	,012	,532	,009	,002	.	
	N	60	60	60	60	60	59	60	60	60	60	60	

У межах вибірки кореляційний аналіз за Спірменом засвідчив цілісність емоційно-компетентнісного профілю. Емоційна обізнаність узгоджено зростає разом із умінням керувати власними емоціями та самомотивацією ($r_s = 0,30\text{--}0,36$; $p < 0,05\text{--}0,01$), що відображає закономірний ланцюг: чим точніше людина розпізнає власні стани, тим надійніше їх регулює і тим послідовніше підтримує цілеспрямовану активність. Ця ж здатність до саморефлексії пов'язана з чутливістю до інших: вищі значення емоційної обізнаності супроводжуються кращим розпізнаванням емоцій оточення та вищою емпатійністю (r_s близько $0,28\text{--}0,32$; $p < 0,05$), що свідчить про перенос внутрішньої емоційної грамотності у соціальне сприйняття.

Управління емоціями демонструє помітні додатні зв'язки із самомотивацією та показниками соціальної чутливості (r_s орієнтовно $0,33\text{--}0,46$; $p < 0,05\text{--}0,01$): надійні регуляційні навички йдуть пліч-о-пліч із наполегливістю та здатністю точно читати емоційні сигнали інших, знижуючи ризик імпульсивних реакцій у стресових умовах. Самомотивація, своєю чергою, корелює з емпатією, розпізнаванням емоцій інших і більш ефективною самопрезентацією (r_s близько $0,33\text{--}0,41$; $p < 0,05\text{--}0,01$), що вказує на те, що внутрішня цілеспрямованість підтримує як конструктивну соціальну взаємодію, так і здатність формувати послідовне враження про себе.

Емпатія тісно пов'язана з точністю ідентифікації емоцій інших людей ($r_s \approx 0,55\text{--}0,60$; $p < 0,001$): чим краще учасники зчитують вирази та сигнали, тим вища схильність до співпереживання. Обидва показники водночас позитивно співвідносяться з емоційною обізнаністю, саморегуляцією та мотиваційною стійкістю, підтверджуючи, що емоційно-соціальне функціонування має інтегрований характер, а розвиток однієї компетентності потенційно посилює інші.

Самопрезентація виявляє зв'язок насамперед із мотиваційно-регуляторним блоком, передусім із самомотивацією ($r_s \approx 0,33$; $p < 0,05$). З огляду на ненормальність розподілу цієї змінної, оцінювання у ранговій метриці є методично виправданим; спостережувана асоціація свідчить, що внутрішня

організованість і наполегливість транслуються у більш керовані стратегії представлення себе в соціумі.

Компоненти етнічної ідентичності - загальний, когнітивний і афективний - очікувано узгоджені між собою, формуючи стабільний конструкт із високою внутрішньою пов'язаністю (r_s у межах середніх і високих значень, $p < 0,001$). Водночас їхні зв'язки з емоційними компетентностями у межах однорідної молодіжної вибірки переважно слабкі та здебільшого статистично незначущі; поодинокі додатні кореляції з емпатією або точністю розпізнавання емоцій мають невеликий розмір ефекту (r_s близько 0,20–0,30) і потребують обережного трактування з огляду на ненормальність розподілів за цими індикаторами. Таке співвідношення закономірне: ідентифікаційні смисли функціонують як більш стійке тло, тоді як емоційні навички є більш операційними інструментами щоденної взаємодії.

Узагальнюючи, матриця кореляцій відображає цілісний емоційний профіль молоді 18–30 років: емоційна обізнаність, саморегуляція, самомотивація, емпатія та точність соціального сприйняття утворюють взаємопідсилювальну систему з коефіцієнтами у проміжку $= 0,28–0,60$ на рівнях значущості від $p < 0,05$ до $p < 0,001$. Самопрезентація вмонтована в цю систему через мотиваційно-регуляторні зв'язки, тоді як етнічна ідентичність формує відносно автономний кластер зі сталою внутрішньою узгодженістю та лише слабкими перетинами з емоційно-компетентнісними показниками. Практично це означає, що інтервенції, спрямовані на розвиток базових емоційних компетентностей (саморефлексія, регуляція, емпатія), мають високий шанс мати крос-компетентнісні ефекти всередині емоційного домену, тоді як робота з ідентифікаційними конструктами потребує окремих, більш смислово орієнтованих підходів.

Таблиця 2.14 – Результати за коефіцієнтом кореляції Спірмена

	Емоційна обізн	Управління емоці	Самомотивація	Емпатія	Розпізнавання емоці	Самопрезентація	Заг. етнічна ідент	Когнітивний комп	Афективний комп
--	----------------	------------------	---------------	---------	---------------------	-----------------	--------------------	------------------	-----------------

	аніст ь	ями			й інших		ичніс ть	онент	онент
Емоцій на обізнан ість	—	,304*	,361**	,28 2*	,317*	—	—	—	—
Управл іння емоція ми	,304*	—	,458**	,33 4*	,401**	—	—	—	—
Самом отиваці я	,361* *	,458* *	—	,33 4*	,412**	,331*	—	—	—
Емпаті я	,282*	,334*	,334*	—	,587** *	—	,228*	—	,204*
Розпізн авання емоцій інших	,317*	,401* *	,412**	,58 7** *	—	—	,263*	,241*	,217*
Самопр езентац ія	—	—	,331*	—	—	—	—	—	—
Заг. етнічна ідентич ність	—	—	—	,22 8*	,263*	—	—	,742* **	,711* **
Когніт ивний компон ент	—	—	—	—	,241*	—	,742* **	—	,664* **
Афекти вний компон ент	—	—	—	,20 4*	,217*	—	,711* **	,664* **	—

У межах вибірки кореляційний аналіз за Спірменом засвідчив наявність системи переважно додатних статистично значущих взаємозв'язків між компонентами емоційної компетентності та показниками соціально-ідентичнісної сфери.

Емоційна обізнаність має позитивні зв'язки з управлінням емоціями ($r_s = 0,304$; $p < 0,05$), самомотивацією ($r_s = 0,361$; $p < 0,01$), емпатією ($r_s = 0,282$; $p <$

0,05) та здатністю до розпізнавання емоцій інших людей ($r_s = 0,317$; $p < 0,05$). Це свідчить про те, що більш точне усвідомлення власних емоцій пов'язане з вищим рівнем емоційної регуляції та соціальної чутливості.

Управління емоціями демонструє статистично значущі додатні кореляції з самомотивацією ($r_s = 0,458$; $p < 0,01$), емпатією ($r_s = 0,334$; $p < 0,05$) та розпізнаванням емоцій інших ($r_s = 0,401$; $p < 0,01$). Це вказує на те, що ефективні регуляційні навички пов'язані з кращою соціальною взаємодією та внутрішньою організованістю поведінки.

Самомотивація має додатні зв'язки з емпатією ($r_s = 0,334$; $p < 0,05$), розпізнаванням емоцій інших ($r_s = 0,412$; $p < 0,01$) та самопрезентацією ($r_s = 0,331$; $p < 0,05$), що свідчить про її роль як регуляторного механізму, який підтримує як емоційну включеність у соціальні взаємодії, так і здатність до формування позитивного соціального образу.

Показник емпатії позитивно корелює з точністю розпізнавання емоцій інших ($r_s = 0,587$; $p < 0,001$) та слабше — з компонентами етнічної ідентичності: загальним ($r_s = 0,228$; $p < 0,05$), когнітивним ($r_s = 0,204$; $p < 0,05$) та афективним ($r_s = 0,204$; $p < 0,05$). Це вказує на частковий зв'язок між емоційною чутливістю та ідентифікаційними процесами.

Розпізнавання емоцій інших також позитивно пов'язане з компонентами етнічної ідентичності: загальним ($r_s = 0,263$; $p < 0,05$), когнітивним ($r_s = 0,241$; $p < 0,05$) та афективним ($r_s = 0,217$; $p < 0,05$), що свідчить про інтегрованість соціально-емоційного сприйняття у структурі ідентичності.

Компоненти етнічної ідентичності (загальний, когнітивний та афективний) демонструють високий рівень взаємної узгодженості ($r_s = 0,664\text{--}0,742$; $p < 0,001$), що підтверджує їхню структурну цілісність як єдиного психологічного конструкту.

Узагальнюючи, отримані результати свідчать про наявність інтегрованої системи емоційно-соціального функціонування, у якій емоційна обізнаність, регуляція, самомотивація та емпатія формують взаємопов'язаний комплекс із

помірними та сильними додатними кореляціями ($r_s = 0,28-0,58$; $p < 0,05-0,001$). Етнічна ідентичність при цьому виступає відносно стабільним і внутрішньо узгодженим конструктом із високими внутрішніми зв'язками між компонентами.

Отже, результати дослідження свідчать про те, що у молоді віком 18–30 років переважають середні та високі показники емоційного інтелекту, емоційного відгуку та етнічної ідентичності, що вказує на достатній рівень сформованості емоційно-компетентнісної сфери й позитивного усвідомлення власної етнічної належності. Найбільш вираженими виявилися взаємозв'язки між емоційною обізнаністю, саморегуляцією, емпатією, самомотивацією та здатністю до розпізнавання емоцій інших людей, що підтверджує цілісність емоційного функціонування особистості. Кореляційний аналіз показав, що розвиток самоефективності, позитивного мислення та психологічної стійкості супроводжується зниженням проявів емоційної дизрегуляції та покращенням навичок емоційного контролю. Водночас окремі показники етнічної ідентичності та самопрезентації продемонстрували відхилення від нормального розподілу, що свідчить про індивідуальну варіативність смислово-ціннісних і комунікативних характеристик молоді в умовах воєнного стресу. Загалом отримані результати підтверджують, що емоційна компетентність, психологічна стійкість і позитивна етнічна самоідентифікація виступають важливими ресурсами адаптації молоді до складних соціальних умов та підтримання ефективної міжособистісної взаємодії.

ВИСНОВОК

У межах виконаного дипломного дослідження було здійснено теоретичний та емпіричний аналіз взаємозв'язку емпатії та соціальної ідентичності у молоді. У першому розділі роботи розкрито сутність емпатії як складного психологічного феномену, що включає емоційний, когнітивний та поведінковий компоненти, та визначено її роль у процесах міжособистісної взаємодії та соціальної адаптації.

У другому розділі організовано емпіричне дослідження на вибірці **n = 60 осіб віком 18–30 років** із використанням шкали емоційного відгуку А. Мехрабяна і Н. Епштейна, методики Дж. Фінні (MEIM), методики «Хто Я?» М. Куна і Т. Макпартленда та методики емоційного інтелекту Н. Холла.

Аналіз рівня емпатії показав переважання середніх і високих показників: середній рівень виявлено у **45% респондентів**, високий - у **25%**, низький - у **30%**, що свідчить про загалом достатньо сформовану емоційну чутливість та здатність до співпереживання у більшості учасників.

За методикою Дж. Фінні встановлено, що загальний рівень етнічної ідентичності переважно є середнім і високим - **75% вибірки (n = 45)**, тоді як низький рівень зафіксовано у **25% (n = 15)**. Когнітивний компонент етнічної ідентичності також характеризується домінуванням середнього (**43,3%**) та високого рівнів (**33,3%**), що свідчить про достатню обізнаність щодо власної етнічної належності.

Результати методики «Хто Я?» засвідчили збалансовану структуру Я-концепції студентів, де поєднуються як особистісні, так і соціальні характеристики, що є типовим для вікової групи 18–30 років, у якій відбувається активне формування ідентичності та самовизначення.

За методикою емоційного інтелекту Н. Холла встановлено переважання середніх показників за основними шкалами. Зокрема, управління власними емоціями: середній рівень - **46,6%**, низький - **31,7%**, високий - **21,7%**; самомотивація: середній - **41,7%**, низький - **31,7%**, високий - **26,6%**; емпатія:

середній - **45%**, низький - **30%**, високий - **25%**; розпізнавання емоцій інших людей: середній - **45%**, низький - **31,7%**, високий - **23,3%**.

Кореляційний аналіз за коефіцієнтом Спірмена виявив як позитивні, так і негативні статистично значущі зв'язки між досліджуваними змінними. Зокрема, встановлено негативні кореляції між усвідомленням емоцій і показниками резильєнтності: ІДР-14 загальний показник ($rs = -0,359; -0,455$), позитивним мисленням ($rs = -0,368; -0,421$), способом життя ($rs = -0,369$) та національною свідомістю ($rs = -0,378$).

Водночас виявлено позитивні зв'язки між показниками самооефективності та компонентами психологічної стійкості: ІДР-14 загальний показник ($rs = 0,620$), позитивне мислення ($rs = 0,559$), спосіб життя ($rs = 0,423$) та мислення на віру ($rs = 0,717$).

Також встановлено негативні кореляції між емоційною дисрегуляцією та позитивним мисленням ($rs = -0,369$), а також між неприйняттям та позитивним мисленням ($rs = -0,429$). Позитивні зв'язки зафіксовано між самооефективністю та ІДР-14 ($rs = 0,610$), позитивним мисленням ($rs = 0,523$), способом життя ($rs = 0,373$) і мисленням на віру ($rs = 0,684$).

Отримані результати загалом підтверджують наявність взаємозв'язку між емпатією, соціальною ідентичністю та емоційним інтелектом у молоді. Емпатія та емоційна компетентність виступають важливими ресурсами формування соціальної ідентичності, сприяючи розвитку емоційної чутливості, саморегуляції та ефективної соціальної взаємодії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Барко В. І., Карамушка Л. М. Емоційна компетентність персоналу організацій: теорія, діагностика, розвиток. Київ: Інститут психології ім. Г. С. Костюка НАПН України, 2016. 240 с.
2. Власова О. І. Емпатія як чинник успішної міжособистісної взаємодії студентської молоді. *Психологія і суспільство*. 2014. № 3. С. 46–55.
3. Вавринів О. С. Становлення поняття емпатії в психології. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019. № 2. С. 28–31.
4. Вячеславова О. Емпатія, професійна емпатія, лікарська емпатія: спроба компаративного підходу. *Ideas. Philosophical Journal. Special Scientific Issues*. 2024. № 1 (23)–2 (24). С. 61–71.
5. Давиденко Є. В. Вплив ціннісних орієнтацій на прояви емпатії у студентської молоді : дипломна робота. Київ, 2021. 75 с.
6. Дерев'янка С. П. Характеристики емпатії студентів-психологів. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Психологічні науки*. 2015. Вип. 126. С. 70–74.
7. Карамушка Л. М., Смирнова О. В. Розвиток емоційної компетентності студентів у процесі професійної підготовки. *Організаційна психологія. Економічна психологія*. 2018. № 2(13). С. 30–39.
8. Кошелева А. О. Емпатія та рефлексивність у структурі професійної готовності майбутніх психологів. *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Психологія*. 2017. № 1(6). С. 28–33.
9. Ляшенко О. О. Резильєнтність як ресурс подолання стресу в студентської молоді. *Психологія і особистість*. 2020. № 1(17). С. 120–131
10. Карпенко Є. В. Роль емоційного інтелекту в процесі життєздійснення особистості. *Український психологічний журнал*. 2018. № 1. С. 74–85.
11. Кириленко Т. С. *Психологія: емоційна сфера особистості* : навч. посіб. Київ : Либідь, 2007. 256 с.

12. Коломієць Т. В. Емпатія в структурі соціально-психологічної адаптації студентів до умов навчання у вищому навчальному закладі. *Проблеми сучасної психології*. 2012. Вип. 15. С. 302–312.

13. Коломієць Т. В. Емпатійна детермінація емоційних проявів міжособистісної взаємодії у юнацькому віці. *Наука і освіта*. 2013. № 7. С. 155–160.

14. Кривоносенко Н. О. Психологічні особливості прояву емпатії у студентів гуманітарних та технічних спеціальностей : робота на здобуття ступеня бакалавра. Київ, 2021. 82 с.

15. Крикля К. П. Психологічні особливості професійного становлення майбутнього психолога в умовах сучасного суспільства. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна*. 2012. № 2 (1). С. 409–417.

16. Лисенко Л. М. Емпатія як компонент професійної компетентності у майбутніх психологів. *Education and Science of Today: Intersectoral Issues and Development of Sciences*. 2021. Vol. 3. P. 147–149.

17. Литвинчук Н. Б. Здатність до емпатії як компонент професійних здібностей майбутнього практичного психолога. *Актуальні проблеми вищої професійної освіти*. Київ, 2021. С. 47–48.

18. Міненко О. Теоретичний аналіз проблеми емпатії в різних напрямках психології. *Матеріали конференцій МЦНД*. 2023. С. 160–162.

19. Орлоф Дж. *Виживання для емпата: життєві стратегії для чутливих людей*. Київ : Віват, 2022. 288 с.

20. Опанасенко Л. А. Взаємозв'язок емпатії та просоціальної поведінки у студентів. *Актуальні проблеми психології*. Т. І. Соціальна психологія. 2015. Вип. 39. С. 214–222.

21. Титаренко Т. М., Лепіхова Л. А. Життєстійкість і подолання травматичного досвіду у молоді. Київ: Міленіум, 2015. 224 с.

22. Перетятко Л. Г., Юдіна Н. О. Аналіз емпатії та темпераменту як компонентів педагогічної діяльності. *Психологія і особистість*. 2017. № 1 (11). С. 146–154.
23. Сандар О. М. Особливості емпатії на різних етапах професійного становлення студентів – майбутніх психологів : дипломна робота. Чернівці, 2022. 86 с.
24. Сімак Є. Ю. Розвиток емпатії як важливого компоненту соціального розвитку особистості. 2022.
25. Слюсаревський М. М. та ін. *Основи соціальної психології* : підручник. Київ, 2018.
26. Солодухова Л. В. Емпатія в світлі різних теоретичних підходів. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія*. 2011. № 41. С. 204–211.
27. Столярчук О. А. Динаміка професійного становлення студентів. *Психологічний часопис*. 2017. № 2 (6). С. 99–110.
28. Франчук К. В. Розвиток емпатії у професійному становленні майбутніх психологів. 2023.
29. Чаплак Я. Проблема емпатії в психології та її важливість у професійному становленні психолога. *Psychological Journal*. 2018. Vol. 4, № 5. С. 24–39.
30. Чернякова А. В., Мордовець М. В. Психотерапевтичні техніки зняття стресу і підвищення стресостійкості в осіб юнацького віку. *Перспективи та інновації науки*. 2024.
31. Baron-Cohen S. The empathizing–systemizing theory of autism. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 2009.
32. Batson C. D. *Altruism in humans*. New York: Oxford University Press, 2011.
33. Davis M. H. *Empathy: a social psychological approach*. Boulder, CO: Westview Press, 1994.

34. Decety J., Jackson P. L. The functional architecture of human empathy. Behavioral and Cognitive Neuroscience Reviews, 2004.
35. Eisenberg N., Eggum N. D., Di Giunta L. Empathy-related responding: associations with prosocial behavior, aggression, and intergroup relations. New Directions for Child and Adolescent Development, 2010.

ДОДАТКИ

Додаток А

Шкала емоційного відгуку А. Мехрабяна і Н. Епштейна

(Методика діагностики рівня емпатії)

Інструкція для респондента:

Уважно прочитайте кожне твердження та визначте, наскільки воно відповідає Вашим переживанням, почуттям або особливостям поведінки. Оберіть один із варіантів відповіді, який найбільше відображає Вашу думку.

Для кожного твердження використовуйте таку шкалу оцінювання:

- 1 – повністю не згоден
- 2 – скоріше не згоден
- 3 – важко відповісти
- 4 – скоріше згоден
- 5 – повністю згоден

Твердження

1. Я легко співпереживаю людям, які потрапили у складну життєву ситуацію.
2. Мене глибоко хвилюють переживання інших людей.
3. Коли я бачу людину, яка плаче, мені самому стає сумно.
4. Я часто переймаюся проблемами інших людей більше, ніж власними.
5. Мені важко залишатися байдужим до людського страждання.
6. Я рідко відчуваю емоційний зв'язок із переживаннями інших людей.
7. Якщо хтось переживає сильні емоції, я також починаю це відчувати.
8. Мене зворушують сцени людського співчуття у фільмах або книгах.
9. Я легко можу зрозуміти емоційний стан іншої людини.
10. Я співчуваю людям, які почувуються самотніми.
11. Коли друзі переживають труднощі, я щиро прагну їх підтримати.
12. Чужі проблеми рідко викликають у мене сильні емоції.
13. Я часто уявляю себе на місці іншої людини.
14. Мене хвилюють новини про людські трагедії та нещастя.

15. Я відчуваю внутрішній дискомфорт, коли бачу несправедливість.
16. Я легко помічаю, коли людина приховує свої переживання.
17. Мені важко зрозуміти людей, які надто емоційно реагують на події.
18. Я щиро радію, коли бачу щастя інших людей.
19. Якщо людина переживає горе, я відчуваю бажання їй допомогти.
20. Я часто емоційно реагую навіть на вигадані історії персонажів.
21. Людські переживання зазвичай не викликають у мене сильного відгуку.
22. Я легко відчуваю емоційний настрій співрозмовника.
23. Я намагаюся підтримати людину, яка перебуває у пригніченому стані.
24. Мене засмучує, коли я бачу жорстоке ставлення до інших людей.
25. Я можу глибоко перейматися проблемами навіть малознайомих людей.
26. Я рідко співчуваю людям, які мають труднощі у житті.
27. Я емоційно реагую на переживання близьких людей.
28. Мені легко зрозуміти почуття іншої людини без слів.
29. Я відчуваю співчуття до людей, які опинилися у безвихідній ситуації.
30. Я прагну уникати ситуацій, у яких люди сильно проявляють емоції.

Обробка результатів

Після заповнення опитувальника здійснюється підрахунок загальної суми балів. Частина тверджень має пряме оцінювання, а частина – зворотне.

До тверджень зі зворотним підрахунком належать:
6, 12, 17, 21, 26, 30.

При зворотному підрахунку оцінки змінюються таким чином:

1 → 5

2 → 4

3 → 3

4 → 2

5 → 1

Після перерахунку підраховується загальна сума балів.

Інтерпретація результатів

Низький рівень емпатії – свідчить про недостатню емоційну чутливість, труднощі у співпереживанні та розумінні емоційних станів інших людей. Особистість може характеризуватися емоційною стриманістю або дистанційованістю у міжособистісних взаєминах.

Середній рівень емпатії – вказує на достатню здатність до емоційного відгуку та співпереживання, однак емоційна включеність може залежати від ситуації або рівня значущості міжособистісних стосунків.

Високий рівень емпатії – характеризує виражену емоційну чутливість, здатність до глибокого співпереживання, розуміння почуттів інших людей та схильність до підтримки й гуманістичної взаємодії.

Методика вимірювання етнічної ідентичності Дж. Фінні*(Multigroup Ethnic Identity Measure – MEIM)***Інструкція для респондента:**

Уважно прочитайте кожне твердження та визначте, наскільки воно відповідає Вашим переконанням, почуттям і ставленню до власної етнічної належності. Оберіть один варіант відповіді, який найбільше відображає Вашу думку.

Для оцінювання використовуйте таку шкалу:

- 1 – повністю не згоден
- 2 – скоріше не згоден
- 3 – важко відповісти
- 4 – скоріше згоден
- 5 – повністю згоден

Твердження

1. Я багато думаю про те, що означає належати до моєї етнічної групи.
2. Я цікавлюся історією та культурою свого народу.
3. Я добре усвідомлюю своє етнічне походження.
4. Я відчуваю сильний зв'язок зі своєю етнічною групою.
5. Я пишаюся тим, що належу до свого народу.
6. Я беру участь у традиціях або культурних заходах, пов'язаних із моєю етнічною групою.
7. Я часто спілкуюся з людьми своєї етнічної групи.
8. Моя етнічна належність має важливе значення для мого життя.
9. Я відчуваю емоційну близькість із представниками свого народу.
10. Я намагався(лася) більше дізнатися про історію свого етнічного походження.

11. Я добре розумію, що означає бути представником моєї етнічної групи.
12. Я позитивно ставлюся до своєї етнічної належності.
13. Я відчуваю гордість за культурні традиції свого народу.
14. Я вважаю важливим зберігати традиції своєї етнічної групи.
15. Я відчуваю себе частиною своєї етнічної спільноти.
16. Я цікавлюся національними символами, мовою та культурою свого народу.
17. Я маю чітке уявлення про власну етнічну ідентичність.
18. Я із задоволенням розповідаю іншим про культуру свого народу.
19. Я відчуваю підтримку та єдність із представниками своєї етнічної групи.
20. Моя етнічна належність допомагає мені краще розуміти себе.

Обробка результатів

Після заповнення опитувальника підраховується загальна сума балів за всіма твердженнями.

Методика дозволяє визначити загальний рівень сформованості етнічної ідентичності особистості. Чим вищою є сума набраних балів, тим більш вираженою є етнічна ідентичність респондента.

Інтерпретація результатів

Низький рівень етнічної ідентичності – характеризується недостатнім усвідомленням власної етнічної належності, слабким інтересом до культури та традицій свого народу, низькою емоційною включеністю у власну етнічну спільноту.

Середній рівень етнічної ідентичності – свідчить про помірне усвідомлення власної етнічної приналежності, ситуативний інтерес до культурної спадщини та часткову емоційну ідентифікацію зі своїм народом.

Високий рівень етнічної ідентичності – вказує на сформовану позитивну етнічну самосвідомість, виражене почуття належності до власного народу, інтерес до культури, історії, традицій та позитивне емоційне ставлення до своєї етнічної групи.

Методика «Двадцять тверджень» («Хто Я?»)**М. Куна і Т. Макпартленда**

Мета методики:

Дослідження особливостей самосвідомості особистості, структури Я-концепції, співвідношення особистісної та соціальної ідентичності, а також визначення домінуючих характеристик самосприйняття.

Інструкція для респондента

Вам необхідно відповісти на запитання:

«Хто Я?»

Напишіть 20 різних відповідей на це запитання. Відповіді можуть стосуватися Ваших особистісних якостей, соціальних ролей, інтересів, переконань, здібностей, життєвих цінностей, належності до певних соціальних груп або будь-яких інших характеристик, які, на Вашу думку, описують Вас.

Відповідайте швидко, щиро та спонтанно. Не намагайтеся довго обдумувати відповіді – важливо записати саме ті характеристики, які першими спадають Вам на думку.

Бланк відповідей

1. Я – _____
2. Я – _____
3. Я – _____
4. Я – _____
5. Я – _____
6. Я – _____
7. Я – _____
8. Я – _____
9. Я – _____
10. Я – _____
11. Я – _____
12. Я – _____

- 13.Я – _____
- 14.Я – _____
- 15.Я – _____
- 16.Я – _____
- 17.Я – _____
- 18.Я – _____
- 19.Я – _____
- 20.Я – _____

Обробка результатів

Аналіз результатів методики здійснюється шляхом якісної та кількісної інтерпретації відповідей респондента.

Отримані твердження можуть бути віднесені до кількох основних категорій:

1. Соціальна ідентичність

До цієї категорії належать відповіді, які відображають належність особистості до певних соціальних груп, статусів або ролей:

- студент;
- українець;
- донька;
- друг;
- громадянин;
- майбутній психолог тощо.

2. Особистісна ідентичність

Містить характеристики, що описують індивідуальні психологічні особливості особистості:

- добрий;
- відповідальний;
- емоційний;
- цілеспрямований;
- чесний тощо.

3. Діяльнісні характеристики

Відображають інтереси, захоплення, професійну спрямованість або активність:

- люблю читати;
- займаюся спортом;
- люблю допомагати людям тощо.

4. Екзистенційні та ціннісні характеристики

Містять життєві принципи, переконання, світоглядні орієнтації:

- людина, яка прагне саморозвитку;
- особистість, що цінує свободу;
- людина з власними переконаннями тощо.

Інтерпретація результатів

Методика дозволяє визначити:

- особливості структури Я-концепції особистості;
- рівень сформованості самосвідомості;
- співвідношення соціальної та особистісної ідентичності;
- значущість соціальних ролей у структурі самосприйняття;
- домінуючі сфери самовизначення особистості;
- рівень розвитку рефлексії та саморозуміння.

Переважаючі соціальні характеристики

Свідчить про значущість соціальної ідентичності, орієнтацію особистості на міжособистісні стосунки, соціальні ролі та належність до певних груп.

Переважаючі особистісні характеристики:

Вказує на виражену індивідуалізацію, орієнтацію на власні психологічні особливості та внутрішній світ.

Велика кількість позитивних самохарактеристик:

Може свідчити про позитивне самосприйняття та адекватну самооцінку.

Наявність суперечливих або невизначених відповідей:

Може вказувати на труднощі самовизначення, нестійкість Я-концепції або кризу ідентичності.

У контексті дослідження взаємозв'язку емпатії та соціальної ідентичності студентів дана методика дозволяє виявити особливості самовизначення студентської молоді, значущість соціальних ролей та групової належності у структурі особистості, а також визначити, наскільки соціальна ідентичність інтегрована у Я-концепцію респондентів.

Методика діагностики емоційного інтелекту Н. Холла

Мета методики:

Визначення рівня розвитку емоційного інтелекту особистості, здатності до усвідомлення власних емоцій, управління емоційними станами, розуміння емоцій інших людей та ефективної міжособистісної взаємодії.

Інструкція для респондента

Нижче подано твердження, які стосуються Ваших емоцій, переживань та особливостей поведінки у різних життєвих ситуаціях. Уважно прочитайте кожне твердження та визначте, наскільки воно відповідає Вашим особистим особливостям.

Оберіть один із варіантів відповіді:

- «+3» – повністю згоден
- «+2» – переважно згоден
- «+1» – частково згоден
- «0» – важко відповісти
- «-1» – частково не згоден
- «-2» – переважно не згоден
- «-3» – повністю не згоден

Відповідайте швидко та щиро. У методиці немає правильних або неправильних відповідей.

Твердження

1. Для мене як негативні, так і позитивні емоції є джерелом важливої інформації про життя.
2. Негативні емоції допомагають мені зрозуміти, що я повинен(на) змінити у своєму житті.
3. Я спокійний(на), коли відчуваю тиск з боку інших людей.
4. Я здатний(на) спостерігати за зміною своїх почуттів.
5. Коли це необхідно, я можу бути спокійним(ною) та зосередженим(ною), щоб діяти відповідно до вимог ситуації.

6. За необхідності я можу викликати у себе широкий спектр позитивних емоцій, таких як радість, впевненість, ентузіазм.
7. Я стежу за тим, як почуваюся.
8. Після того як щось мене засмутило, я легко можу впоратися зі своїми переживаннями.
9. Я здатний(на) вислуховувати проблеми інших людей.
10. Я не зациклююся на негативних емоціях.
11. Я чутливий(ва) до емоційних потреб інших людей.
12. Я можу діяти заспокійливо на інших людей.
13. Я можу змусити себе знову і знову долати перешкоди.
14. Я намагаюся творчо підходити до життєвих труднощів.
15. Я адекватно реагую на настрої, спонукання та бажання інших людей.
16. Я можу легко входити у стан спокою та розслаблення.
17. Коли дозволяє час, я аналізую свої негативні почуття та з'ясовую їх причини.
18. Після розчарувань я швидко відновлюю емоційну рівновагу.
19. Знання моїх справжніх почуттів є важливим для підтримання «гарної форми».
20. Я добре розумію емоції інших людей, навіть якщо вони не висловлюють їх відкрито.
21. Я можу добре розпізнавати емоції людей за виразом обличчя.
22. Я легко можу відкласти задоволення заради досягнення важливої мети.
23. Я здатний(на) контролювати свої емоції.
24. Я можу підтримувати мотивацію навіть у складних ситуаціях.
25. Я уважний(на) до переживань інших людей.
26. Я легко співпереживаю людям, які мають труднощі.
27. Я здатний(на) контролювати прояви гніву.
28. Я вмію знаходити позитивні сторони навіть у складних ситуаціях.
29. Я добре відчуваю емоційний стан співрозмовника.
30. Люди часто звертаються до мене за емоційною підтримкою.

Обробка результатів

Після заповнення опитувальника здійснюється підрахунок балів відповідно до ключа методики.

Методика дозволяє визначити загальний рівень емоційного інтелекту та показники за п'ятьма шкалами:

1. Емоційна обізнаність

Характеризує здатність особистості усвідомлювати власні емоції та розуміти причини їх виникнення.

2. Управління власними емоціями

Відображає рівень розвитку емоційної саморегуляції та контролю емоційних реакцій.

3. Самомотивація

Визначає здатність людини використовувати емоції для досягнення цілей та подолання труднощів.

4. Емпатія

Оцінює здатність до співпереживання, розуміння емоцій інших людей та емоційної підтримки.

5. Розпізнавання емоцій інших людей

Характеризує здатність розуміти емоційні стани співрозмовників та ефективно взаємодіяти з ними.

Інтерпретація результатів

Низький рівень емоційного інтелекту

Свідчить про труднощі у розумінні власних емоцій, недостатній розвиток навичок емоційної саморегуляції, складнощі у міжособистісному спілкуванні та недостатню емоційну чутливість.

Середній рівень емоційного інтелекту

Вказує на достатній рівень розвитку емоційної компетентності та здатність ефективно взаємодіяти з іншими людьми у більшості життєвих ситуацій.

Високий рівень емоційного інтелекту

Характеризує розвинену емоційну самосвідомість, здатність до самоконтролю, високий рівень емпатії, емоційної гнучкості та ефективної міжособистісної взаємодії.

Додаток Д

Кореляційний аналіз (коефіцієнт Спірмена)

Рo Спірмена	Стать	Коефіцієнт кореляції	1,000	-,211	,050	-,105	-,254	-,295*	,052	-,144	,024	-,428**	-,286*
ЕмоцОбізнан	Знач. (двухстороння)	.	,106	,707	,424	,050	,023	,696	,274	,855	,001	,027	
	N	60	60	60	60	60	59	60	60	60	60	60	60
	Коефіцієнт кореляції	-,211	1,000	,362**	,665**	,714**	,695**	-,259*	,115	-,139	,263*	,406**	
УпрСвоїмиЕмоц	Знач. (двухстороння)	,106	.	,004	,000	,000	,000	,046	,381	,291	,042	,001	
	N	60	60	60	60	60	59	60	60	60	60	60	60
	Коефіцієнт кореляції	,050	,362**	1,000	,531**	,391**	,313*	-,068	,075	,005	,001	,023	
Самомотивація	Знач. (двухстороння)	,707	,004	.	,000	,002	,016	,604	,571	,968	,992	,859	
	N	60	60	60	60	60	59	60	60	60	60	60	60
	Коефіцієнт кореляції	-,105	,665**	,531**	1,000	,618**	,642**	-,167	,043	-,173	,106	,305*	
Емпатія	Знач. (двухстороння)	,424	,000	,000	.	,000	,000	,202	,747	,186	,421	,018	
	N	60	60	60	60	60	59	60	60	60	60	60	60
	Коефіцієнт кореляції	-,254	,714**	,391**	,618**	1,000	,726**	-,273*	-,027	-,137	,144	,442**	
РозпізЕмоц	Знач. (двухстороння)	,050	,000	,002	,000	.	,000	,035	,838	,298	,272	,000	
	N	60	60	60	60	60	59	60	60	60	60	60	60
	Коефіцієнт кореляції	-,295*	,695**	,313*	,642**	,726**	1,000	-,236	,010	-,279*	,208	,487**	
Самопрезент	Знач. (двухстороння)	,023	,000	,016	,000	,000	.	,072	,941	,032	,114	,000	
	N	59	59	59	59	59	59	59	59	59	59	59	59
	Коефіцієнт кореляції	,052	-,259*	-,068	-,167	-,273*	-,236	1,000	,106	,218	-,189	-,322*	
ЗагПокЕтнідент	Знач. (двухстороння)	,696	,046	,604	,202	,035	,072	.	,422	,094	,149	,012	
	N	60	60	60	60	60	59	60	60	60	60	60	60
	Коефіцієнт кореляції	-,144	,115	,075	,043	-,027	,010	,106	1,000	,523**	,555**	,082	
КогнітЕтнідент	Знач. (двухстороння)	,274	,381	,571	,747	,838	,941	,422	.	,000	,000	,532	
	N	60	60	60	60	60	59	60	60	60	60	60	60
	Коефіцієнт кореляції	,024	-,139	,005	-,173	-,137	-,279*	,218	,523**	1,000	,071	-,333**	
АфектЕтнідент	Знач. (двухстороння)	,855	,291	,968	,186	,298	,032	,094	,000	.	,589	,009	
	N	60	60	60	60	60	59	60	60	60	60	60	60
	Коефіцієнт кореляції	-,428**	,263*	,001	,106	,144	,208	-,189	,555**	,071	1,000	,394**	
ЕмоцВідлук	Знач. (двухстороння)	,001	,042	,992	,421	,272	,114	,149	,000	,589	.	,002	
	N	60	60	60	60	60	59	60	60	60	60	60	60
	Коефіцієнт кореляції	-,286*	,406**	,023	,305*	,442**	,487**	-,322*	,082	-,333**	,394**	1,000	
	Знач. (двухстороння)	,027	,001	,859	,018	,000	,000	,012	,532	,009	,002	.	
	N	60	60	60	60	60	59	60	60	60	60	60	60

Короткий звіт подібності

① **Метадані**

 ДОКУМЕНТ

Заголовок

Взаємозв'язок емпатії та соціальної ідентичності студентів

Автор
Зінченко І. С.

Науковий керівник / Експерт
ст. викл. **Тімакова А. В.**

ІД документу
334164647

ОРГАНІЗАЦІЯ

Назва організації

**Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
KNEU**

підрозділ

кафедра педагогіки та психології

 3BIT

Дата звіту

6/3/2026

Дата редагування

0000

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

КП 1

25

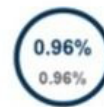
Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

КП 2

11045

Кількість слів

КЦ

92069

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про **МОЖЛИВІ** маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		0
Інтервали		0
Мікропробіли		0
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		11